Miſcellanea.

Urbis converſationem, & mille malorum occaſiones, reliqui; meipſum relinquere nondum potui. S. Baſilius ad Greg. Naz. de vita ſolit.

Solitudo vera eſt, abſtrahere mentem à ſollicitudine, & occupatione, actionum exteriorum, ab omni delectatione creaturarum: omnes affectiones, voluntates, intentiones, unanimiter, in quantum poteſt dirigere in Deum. S. Alb. M. parad. an. c. 32.

S. Franciſcus dicebat: corpus eſt cella, & anima eſt eremita, quæ moratur in cella, ubicumque ſit, etiam inter homines, ad orandum Dominum, & meditandum de ipſo. Ità Lucas Vvadingus in annal. Min. Ag. 1212.

TITULUS XXXI.

SOMNIA.

SOmnium vidimus. Gen. 40. 8. Sancti etiam in ſomno cœleſtia tractant, peccatores in vigilia dormiunt ad cęleſtia procuranda: juſti etiam ſomno ſopiti, vigilant ad cęleſtia. Alv. hìc Illuſt. 134.

Videbam coram me vitem. Gen. 40. 9. Somniavit pincerna, habere ſe in manu calicem regis, & in eum exprimere uvas: piſtor videt caniſtrum. Lipom. ſollicitudo cauſa eſt ſomniorum: quiſque ſomnium vidit de ſuo negotio.

Ego dormio, & cor meum vigilat. Cant. 5. 2. Terrena meditantur, & ſomniant, qui terram ſapiunt. At, qui ſoli Deo vacant, etiam dormientes Deo vigilant, & cœleſtia intuentur. Tetra, triſtia, & gravia ſomnia experitur: qui gulæ deditus, cibo, potuque ventrem onerat. Vis ſomnia, non ſolùm levia, ſed vel divina guſtare; modum cibo, & potui adhibe; terrena deſpice, ſalutem animæ cura, & vel dormiens videbis cœleſtia. Jacob peregrinus, rebus omnibus deſtitutus; cibo, potuque, carens feſſos nuda humo artus projicit; dumque dormit, apertum cœlum, & appoſitam inſpicit ſcalam. Gen. 28. 12. Lipom. vides, ut ſomnia ſancta ſunt eorum, qui corpus negligunt, & parvo cibo nutriuntur. Alvarez Illuſtr. 143.

Multa paſſa ſum hodie per viſum. Matth. 27. 19. Hoc ſomnium immiſſum alta providentia Dei, non Pilato, ſed ejus uxori, ut notant Chryſoſtom. Euthym. Theophylactus: nam ſi Pilato factum fuiſſet; illud apud ſe retinuiſſet. Manifeſtatur ergo uxori, ut illa marito Pilato, adſtantibus Judæis, talia revelet: ut omnes audiant, Jeſum eſſe innocentem. Somnium hoc à dæmone fuiſſe immiſſum, jam agnoſcente Chriſtum Meſſiam, ejuſque mortem impedire volente, docent. S. Cyprian. Bernard. Lyran. Beda, Carthuſianus, Verior, & communior ſententia eſt, à Deo immiſſum per angelum. Ità Origenes, Hieronymus, Hilarius, Chryſoſtom. &c. quia, ſi diabolus volebat Chriſtum liberare, Judæos potiùs, quàm mulierem, talibus viſionibus in commiſerationem Chriſti inflexiſſet. Sylv. hìc c. 9.

Et viſio per noctem: Act. 16. 9. Hæc viſio fuit ſomnium, Paulo à Deo immiſſum per Angelum; qui in imaginatione Pauli formavit virum Macedonicum, ejuſque vocem, ut videretur Macedonicè dicere: *tranſiens in Macedoniam adjuva nos.* Cornelius hìc. Sicut equi viam à ſe ſæpe initam, & tritam ineunt; etiam dum auriga dormit: ſic idem facit ſenſus, caro, & phantaſia, etiam dum mens ſopita eſt, & ratio dormit. Id. ibidem.

Qui ſomniis credit, ſimilis eſt ei, qui poſt umbram ſuam currit, & eam apprehendere nititur. Joan. Clim. gradu 3. de ſomniis.

TITULUS XXXII.

SOMNUS.

§. I.

Imago mortis.

DOrmientis hominis nullus uſus, quemadmodum nec mortui. Somnus, non ſecùs ac Publicanus, dimidium vitæ tempus nobiſcum dividit. Clemens Alexandr. lib. 2. caput 9.

Dormire mortui ſimile eſt; evigilare reſurrectioni ſimile eſt. S. Aug. ſ. 120. de diverſis.

Mors nihil aliud eſt, quàm mors temporaria, & unius diei interitus. S. Chryſoſt. hom. 2. de David. & Saul.

Somnus imago eſt mortis, imago conſummationis. S. Chryſoſt. hom. 26. in acta.

Quoties dormis, & evigilas; toties moreris, & reſurgis. S. Chryſol. ſ. 59.

Revera plus vigilare, plus vivere eſt: nam quid tam morti ſimile, quàm dormientis aſpectus? quid tam vita plenum, quàm forma vigilantis? Indulgendum ſomno eſt, ut corpus reparet, non reſolvat. Id. ſ. 24.

Somnus eſt imago mortis, ſenſuum ferire. Joan. Clim. gradu 18. de ſomno.

§. II.

Somni moderati motiva.

D*Ormitaverunt Paſtores.* Nahum 3. 18. S. Hieron. ſemper diaboli ſtudium eſt, vigilantes animas conſopire. Denique & in Paſſione Domini Apoſtolorum oculos gravi ſapore premit, quos Salvator ſuſcitans ait: *vigilate, & orate, nè intretis in tentationem.* Cornelius hìc.

Semper diaboli ſtudium eſt, vigilantes animas conſopire. S. Hieron. apud Cornelium in Nahum 3. 18.

Somnus multus oblivionis opifex; vigiliæ verò memoriam emundant. Joan. Clim. g. 19. de vigiliis.

Manè ſummo ſurgere, & ſanitati, & ſanctitati, mirè conducit. S. Franciſc. Saleſ. Philotheæ p. 3. c. 23.

Vigilia, ſtatus antè peccatum: non enim ſomnus ante peccatum obrepſiſſet in homines. Aſſimilat vigilia ſupernis civibus. Mortis habeat ſimilitudinem membra ſaporis in tempore: vigilia verò reſurrectio eſt membrorum. A ſimilitudine mortis fecit divortium, qui ſtuduit vigilare, & ſocium ſe fecit non dormienti vitæ. Sim. Caſſ. l. 4. c. 4.

In charta perditarum expenſarum tempora ſomni ſcribe: ad fiſcales introitus diſtrictas pone vigilias; qui novit vigilare, novit orare. Idem ibidem.

§. III.

Somnus incommodus moleſtus.

I*Pſe verò dormiebat.* Matth. 8. 24. Euthymius, & Theophylactus, ajunt, cervical, ſuper quod dormiebat, fuiſſe ligneum.

S. Euſtrathius Thaumaturgus &c. Monachus factus, fertur numquam ſupinus jacuiſſe; neque totis 75. annis, quibus curſum vitæ peregit, dormiturus in ſiniſtrum latus corpus depoſuiſſe. Bollandus 9. Jan.

Miſcellanea.

Homines, qui populis præſunt, ſi quando de rebus fortuitis conſulturi ſunt; die non contenti, noctes etiam vigilando adhibent: nos verò, qui pro ipſo cœlo certamen habemus, ipſo quoque die dormimus. S. Chryſoſtom. ſerm. 27. in Epiſt. Rom.

Somnus ex magna parte ebrietati ſimilis. - Nil temporis tam deperit de vita noſtra, quàm quod ſomno deputatur. S. Bernardus Ep. ad fr. de vita ſolit.

TITULUS XXXIII.

SPES.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

F*Iat firmamentum in medio aquarum.* Geneſ. 1. 6. Sit ſpes nobis quaſi dies ſecundus; per quam in cœleſtibus habitantes; ab his, qui terram ſapientes, & à Deo ſola terrena flagitantes, ſub cœli firmamento, aquarum inſtar dilabuntur, & fluitant; Deo promovente diſcernitur. Aelredus Abb.

Tenentes baculos in manibus. Ex. 12. 11. Per baculum ſpes indicatur, & fortitudo, tendentium in terram promiſſionis. B. Iſaias orat. 22. Baculus, quo & feras repellimus, & nonnunquam ſuſtentamur, ſpes eſt. Sanct. Gregor. Nyſſ. in vita Moyſis.

Omnis locus, quem calcaverit pes veſter, veſter erit. Deut. 11. 24. Pes veſter, utique ſpes veſtra eſt: & quantumcumque illa proceſſerit, obtinebit. Si tamen in Deum tota figatur; ut firma ſit, & non titubet. Sanct. Bernardus ſerm. 15. in Pſal. qui habitat. Spes vocata, quod ſit ſpes progrediendi, quaſi eſt pes. Unde contrarium deſperatio: deeſt enim ibi pes: nullaque progrediendi facultas eſt. Sanct. Iſidorus originum lib. 8. cap. 2.

Conſecuti ſunt eum viri ſagittarii, & vulneratus eſt vehementer à ſagittariis. 1. Reg. 31. 3. Clypeus fortium, ſpes eſt divinæ protectionis, quò ignita diaboli jacula repelluntur; quibus graviter vulneratus eſt Saul à ſagittariis in tantum; ut ſeipſum deſperatione interfecit. Drogo Oſt. de Sacr. Dom. Paſſion.

Statuit duas columnas in porticu templi. 3. Reg. 7. 21. Salomon duas columnas effinxit æreas, octodecim cubitorum altitudinis: alteram Jachim vocavit alteram Booz. Jachin *confirmatum*, Booz *in fortitudine*, ſignificat. Ad quid hæ columnæ, quæ nomine, & re fortitudinem ſignabant? ad ſuſtentanda lilia: hæc enim erat opus capitellorum. v. 19. Duæ igitur æreæ columnæ figuntur, ut lilia ſolùm ſuſtineant. Lilium ſpei Symbolum eſt. Pierius l. 55. in numiſmate. Antonini Pii lilium cum Lem. *Spes publica.* Et aliud Adriani eadem forma: Lem. *Spes populi Romani.* Addo, non ſolùm ſpem, ſed longam ſpem, denotare: omnium enim longiſſimus flos eſt lilium, teſte Plinio, & Pierio. Verùm, ad ſuſtinendam ſpem longam, quæ in longum tempus extrahitur, duabus opus æreis columnis, ideſt, maxima virtute. Tuſſo in Eccl. 2. 3.

Super Sion montem ſanctum ejus. Pſal. 2. 6. Nomen hoc modò ſignificat Eccleſiam, modò ipſum D. Salvatorem, modò Jeruſalem futuram. Hic Sion Eccleſiam debemus accipere; quam montem appellat, propter eminentiam honoris, & firmitatem fidei. Sion enim Hebraicè dicitur *ſpecula*; quæ, competenter aptatur Eccleſiæ: quæ, ad futuras ſpes ſufficienter inſtructa, promiſſiones Domini mentis providentia induetur. Caſſiodorus hìc.

Qui confidunt in Domino, ſicut mons Sion. Pſ. 124. 1. Qui hìc fuerint in vera religione conſtantes, & ſpem ſuam in Domini defenſione poſuerint: ſicut Sion Jeroſolymæ mons, ità firmiſſima ſoliditate conſiſtunt. Caſſiod. hìc.

Ædificavi mihi domos. Ecclæ 2. 4. Quilibet deberet in ſeipſo ædificare domos multas, velut in quadam civitate. Primam domum debet facere hyemalem, ideſt, domum patientiæ; in qua ſe tueatur à grandine, & pluvia tribulationum. Debet facere domum æſtivalem, velut ſolarium; ſcilicet domum ſpei &c. Hugo Card. hìc.

Flores apparuerunt in terra noſtra. Cant. 2. 12. Flos eſt ſpes fructus. Hugo Card. in Pſ. 27.

Manus illius plena hyacinthis. Cantic. 5. 14. Manus Domini plenæ ſunt hyacinthis: quia omnis ejus operatio nos ad ſpem, & deſiderium ſupernorum excitat. Sanct. Thom. Aqu. hìc.

Benedictus vir, qui confidit in Domino. Et erit quaſi lignum. Jer. 17. 7. 8. q. d. ſperans in Deo, erit quaſi arbor felix, & Deo ſacra. Hic ſimiles lauro. Sicut enim fulmen, quidquid invenit in terra ferit, præter laurum, ut ait Plinius l. 2. c. 55. ſic magna calamitas omnia poteſt auferre, ſternere, præter firmam Deo nixam virtutem. Corn. hìc.

Quis eſt ex vobis homo &c. Matth. 7. 9. In ovo indicatur ſpes. Huic contrarium poſuit ſcorpionem, cujus aculeus venenatus retrò timendus eſt: quia mortifera deſperatio in fine eſt formidanda. V. Beda hìc. Spes, quantum mihi videtur, ovo comparatur: ſpes enim nondum pervenit ad rem. Et ovium eſt aliquid, ſed nondum eſt pullus. S. Aug. de Verb. D. ſecundùm Luc. ſ. 29.

Galeam ſalutis aſſumite. Epheſ. 6 17. Galea militis Chriſtiani, eſt ſalus allata à Chriſto, & ſperata à Chriſtianis; hoc eſt ſpes ſalutis. Sic enim ſe explicat Paulus 1. Theſſ. 5. 8. *induti loricam fidei, & charitatis, & Galeam ſpem ſalutis.* Sicut enim Galea principalem corporis partem, ideſt, caput ipſum, à quo altera membra, totuſque homo pendet, tuetur, ità ſpes ſalutis, & gloriæ cœleſtis communit, & ſervat caput, ideſt, hominis cogitationes, fines, & intentiones. Corn. hìc.

Ex Patribus, & aliis.

Spes velut anchora, quantò minùs in arenis fragilibus, & fluidis humani auxilii figitur, tantò ſolidiùs, & certiùs, ſupra firmam petram, quæ Chriſtus eſt, defixa ſtabilitur. Joan. Gerſ. de conſol. Theologiæ l. 1.

In ovis gallinarum, ſive aliarum avium, nihil videmus de carnibus, nihil de ſanguine, nihil de oſſibus, nihil de pennis, nihil de his, quæ futura ſunt, & ex eis pulli, avibus incubantibus fiant: ſed quadam ſpe. Hoc idem in jactis terræ ſeminibus accidit, & ſperatur. Sic in his, qui ſalvandi ſunt, nihil apparet illius beatitudinis, quam poſſidebunt; ſed totum agitur in ſpe. Sim. Caſſ. l. 7. c. 32.

In Germania ſuperiori moris, & juris eſt alicubi: unicum è gallina ovum currui impoſitum ad loci dominum devehere. Ille pro ovo dolium vini dat revehendum. Toparchæ illi gratius eſt tale ovum, quàm plauſtrum vini: ſiquidem non ovum; ſed jus ſuum, & ſpem utendi juris, ſub ovo conſiderat. Spes beatitudinis unicum in plauſtro grandi eſt ovum; idque longè charius, quàm mille optimi vini plauſtra. Drexelius de Cœlo l. 1. c. 4. §. 3. ſpes arbor benedicta eſt, fructus uberes habens; cùm à miſericordia Dei abundanter irrigetur. S. Thom. Aqu. opuſc. 38. de erudit. princip. l. 2. c. 5.

Spes in præſenti tempore, eſt quaſi quædam Vigilia ſolemnitatis æternæ: ipſa in hyeme præſentis exilii habet quaſi tempus vernum, & floridum. Id. ib.

Sicut per tubum opticum remotiſſima quæque, velut præſentia, & ob oculos poſita viſuntur; idem ſpem facit, ac cœlum nobis exhibet in terra, ut eo nos recreet. Joan. Rho affect. ſpei 17.

Anchora infixa intrà petram. Lem. *Aſpera ſpem firmant. Probatio ſpem operatur.* Rom. 5. 3. 4.

Lucerna, licèt extincta, ſi modò adhuc ſpirat, flammam in ſe lapſam ex alto ſperat, & accipit. Lem. *Dum ſpero. Poſt tenebras ſpero lucem.* Job 16. 12. Heſius.

Conchæ in littore ad orientem ſolem panduntur. Lem. *Spes dilatat. Bonus Dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti illum.* Thren. 3. 25. Heſius.

Ignis ſub cinere. Lem. *Spes clauſo tuta ſepulchro eſt. In me omnis ſpes vitæ.* Eccl. 24. 25.

Spes abit in cineres; ſed abit, manſura ſub illis
Spes ſatis hic ſemper, quo foveatur, habet. Id.

§. II.

Spes in ſolo Deo.

Ex Veteri.

Q*Uis mihi tribuat, ut ſcribantur ſermones mei?* Job 19. 23. ſcilicet, quos dicturus ſum de ſpe, quam in Deo firmavi, nè oblivione deleantur. Solent autem ea, quæ atramento ſcribuntur, per longinquitatem temporis deleri. Sunt autem hi ſermones, quos tanta diligentia vult ſervari: *ſcio, quod Redemptor meus vivit.* Sanct. Thomas Aquin. Lect. 2. hìc.

Sperantem in Domino miſericordia circumdabit. Pſal. 31. 10. Hoc eſt ſpei, quæ in Deo collocatur, ſingulariſſimum privilegium; quo caret omnis ſpes humana. Nam ad conſequendam à rege dignitatem, quando inter homines unquam auditum eſt, ut inter merita numeretur ſpes? quando illius in ſupplicibus libellis unquam facta eſt mentio? Quis unquam Principi dixit? hoc mihi largire, quia ſperavi. Rideretur ejuſmodi poſtulatio, & in aulis fabula fieret, qui in ſpe ſua rei caput poneret. O liberaliſſime Deus! quanto melior eſt conditio ſervorum tuorum? ipſa ſpes donorum tuorum eis reputatur pro merito: ſperare eſt meruiſſe. Rho affection. ſpei 36.

Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos, quemadmodum ſperavimus in te. Pſ. 32. 22. Theodoretus hìc: ſermò fiduciæ: metire miſericordiam ſpe mea.

Ponere Domino Deo ſpem meam. Pſal. 72. Exponit verbum; quod priùs dixit: ille enim adhæret Deo, qui ſpem ſuam ponit in Domino: quia nihil poteſt eſſe beatius, quàm illi omnia committere, qui novit ſuis cultoribus congrua profutura præſtare. Caſſiod. hìc.

Qui habitat in adjutorium altiſſimi. Pſal. 90. 1. Habitare permanentis eſt, non diſcedentis: qui totam ſpem ſuam, non in propriis viribus ponit, ſed in altiſſimi voluntate conſtituit. Caſſiod. hìc.

Sub pennis ejus ſperabis. Pſal. 90. 4. Plutarch. Symopoſ. reliquarum avium pennæ, ſi cum aquilarum pennis componantur, pereunt; defluentibus ob putredinem plumis: Id habet quoque Ariſtot. animal l. 9. c. 2. Dei pennæ, aquilæ pennæ ſunt. Deut. 32. 11. *Sicut aquila provocans ad volandum pullos ſuos.* Si illius ergo pennis nos, ac noſtra, credere velimus; neceſſe eſt, ut defluant pennæ aliarum avium, ideſt, ut uni illi adhæreamus. Iſ. 40. 31. *qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, &c.* Octavianus in Eccl. 2. 9.

Meliora ſunt ubera tua vino. Cant. 1. 1. Ratio, cur non comparet ubera botris, vel lac vino; ſed ubera vino: quia in ubere, & botro, ſolùm eſt lac, & vinum in ſpe: extrà verò, eſt in re, & poſſeſſione: quia melior eſt ſpes divinæ providentiæ, & lactis ejus, quàm poſſeſſio quarumcumque rerum terrenarum. Unde meritò à Religioſis contemnuntur, propter ſolam ſpem futurorum, quæ divinæ providentiæ, & promiſſioni, innititur. De Ponte hìc Exh. 18. §. 3.

Ego flos campi, & lilium convallium. Cant. 2. 1. Quia illis mentibus meam præcipuè gratiam tribuo; quæ, nullam ſpem in ſe habentes mihi ſe humili devotione committunt. S. Thom. Aqu. hìc.

Reſpicite filii nationes hominum, & ſcitote, quia nullus ſperavit in Domino, & confuſus eſt. Eccl. 2. 11. Quod ratione hucuſque efficere conatus eſt, ut homines, ad collocandam in Domino ſpem ſuam, alliceret; nunc inductione conatur eorum, qui ſperantes in Dei miſericordiam, ſpei ſuæ fructum uberem receperunt. Eodem argumento uſus eſt Mathathias filios exhortans. 1. Mach. 1. 51. *mementote operum Patrum.* Et poſt enumeratos Abraham, Joſeph &c. ait: *& ita cogitate per generationem, & generationem: quia omnes, qui ſperant in eum, non infirmantur.* v. 61. Idem habet David Pſ. 113. 9. & Pſ. 21. 5. Octavianus hìc.

Nullus ſperavit in Domino, & confuſus eſt. Eccl. 2. 11. Confundi, eſt ſpe fruſtrari: maximè enim confunditur, qui, quod petit, non impetrat. Pſal. 24. 2. *Deus meus, in te confido, non erubeſcam.* Id. ib.

Urbs fortitudinis noſtræ Sion Salvator, ponetur in ea murus, & antemurale. Iſa. 26. 1. ſuffeciſſet, quòd Salvator murus pona-

natur; cur etiam antemurale? Nè unus quidem lapis ſit, præter ipſum, in quo humana ſpes nitatur. Et non ſolùm *oculi ſeptem*, juxta Zachariam; ſed omnes oculi, ſint *ſuper lapidem unum*. Baeza t. 2. l. 9. c. 2. §. 19.

Et crediderunt viri Ninivitæ in Deum. Joan. 3. 5. Nemo eſt in tota Ninive, qui Jonam conveniat, ei vel verbum faciat; ſed omnes, relicto Propheta, ad unum Deum confugiunt. S. Ephrem in Jon. videbant, Ninivitæ Prophetam durum, ac ſævum; relictoque duro, ad Deum miſericordem confugerunt. Id. ibid.

Qui tu mons magne coram Zorobabel? Zach. 4. 7. Mons hìc, omnes æmuli, & potentes adverſarii Judæorum, qui volebant, aut certè facilè poterant impedire fabricam templi. Chaldæus? *quid tu reputaris regnum ſtolidum coram Zorobabele? nonne quaſi vallis?* q. d. quid ſunt Monarchæ Perſidis, qui videntur eſſe montes excelſi; ut ſe tibi, ò Zorobabel opponant in fabrica templi? Ecce ego eos in planitiem deducam, ideſt, humiliabo coram te. - Spes ergo in Deum omnes montes complanat. Corn. hìc.

Orietur vobis timentibus nomen meum ſol juſtitiæ. Malach. 4. 2. ut oriente ſole, nemo eſt, qui ad ſtellas aſpiciat; ſic, oriente Chriſto, & ſtellæ, & quævis alia fallacia auxilia, eripiuntur homini. Id. ib.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Modicæ fidei, quare dubitaſti? Matth. 14. 31. Quantùm in nobis confidentia in Deum creſcit, tantùm etiam augetur divinum auxilium: pari enim paſſu utrumque recedit, & procedit. Octavianus in Eccl. 2. 15.

Reſpicite, & levate capita veſtra. Luc. 21. 18. hoc eſt, corda ad Deum erigite; in ipſo confidite, atque per ſpem animas veſtras exhilarate. Dion. Carth. hìc.

Quemadmodum nec quidquam aliud, præter Deum, colere oportet: ſic nec in alio ſperare, quàm in Deo omnium Domino fas eſt. S. Baſilius in Pſ. 7.

Quemadmodum infans non novit ſeipſum curare, vel ornare; ſed ſolùm oculos convertit ad matrem flens; donec miſericordia commota illum ſuſcipiat: ſic fideles animæ in ſolo Domino ſpem habent perpetuò. S. Macarius hom. 31.

§. III.

Motiva alia.

Ex Veteri.

A*Ltare de terra facietis mihi*. Exod. 20. 24. Altare de terra Deo facere, eſt in noſtri Redemptoris Incarnatione ſperare. Tunc quippe à Deo noſtro munus accipitur, quando in hoc altari noſtra humilitas, ideſt, ſuper Dominicæ Incarnationis fidem poſuerit, quidquid operatur. B. Petrus Dam. l. 2. epiſt. 5.

Adhæreatis Domino Deo veſtro. Joſ. 23. 8. Maſius hìc: adhærere Domino eſt, omnem ſpem in eo ſolo collocatam habere; nihilque opis aliunde, ſive ex cœlo, ſive terra expectare; cujus ipſe non ſit fons, & auctor.

Conſerva me Domine, quoniam ſperavi in te. Pſ. 15. 1. Hæc una res eſt, quæ facit à Deo impetrare, quod petimus: cum ſcilicet, nos impetraturos ſperamus. Idiota hìc.

Spes mea ab uberibus matris meæ. Pſ. 21. 10. Qui depingunt imagines virtutum, ſcitiſſimè arbitrantur ſe facere, ſi ſpem juvenili forma effingant. Ego tamen aliter ſentio: nam velim efformari, quàm maximè poteſt canam; elegantem tamen, ſpiritu, ac robore, plenam. Fida nobis eſt comes jam à tot luſtris. Pſal. 70. 18. *Uſque in ſenectam, & ſenium Deus non derelinquas me*. Rho aff. ſpei 62.

Ecce oculi Domini ſuper metuentes eum. Pſalm. 32. 18. Bene eſt; ſed, quod ſequitur, adde: *& in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus*. In ſperante oculi Dei ſunt; ſuper metuentem autem figuntur tantum: trementem ideo aſpicit, ut ſervet; ſperanti ideo commodat, ut gaudeat. Oliva l. 13. Strom. Quamdiu ponam conſilia.

Quare triſtis es anima mea, - dum affligit me inimicus? ſpera in Deo &c. Pſal. 42. 2. 5. Quin non ſolùm, dum oppugnaris, timere non debes; ſed etiam juberis lætus eſſe. v. 4. *confitebor tibi in cithara*. Ipſa debet doloroſa confeſſione requirere Dominus æquè planctum, ac cantum. Quid eſt confiteri in cithara? eſt plorare ſine timore, & lacrymas ſpei emittere ex oculis: in ipſo gaudere dolore. Volo pluviam, ſed cum iride. Id. ibidem.

Non accedet ad te malum. Pſalm. 90. 10. *Si habitaveris in adjutorio altiſſimi*; non in te, non in meritis tuis. Gerſon tr. 8. ſup. Magnif.

Lætetur cor quærentium Dominum. Pſ. 104. 3. Gaudium eſt de re præſenti, quam jam habes. Cur jubet lætari, quærunt? Lyranus: quærens aliquid, habet materiam lætitiæ, quando eſt certus de inventione. Quærentes autem Dominum fideliter inveniunt eum infallibiliter, ſecundùm illud Matth. 7. 8. *omnis, qui quærit, invenit*. Ideo in prædicto Pſalmo additur v. 4. *quærite Dominum, & confirmamini*, ideſt, certi ſitis de inventione. Did. Nyſſ. Dom. Sexag. §. 4.

Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi. Pſ. 121. 1. Ut flumina decurrentia in mare, quo magis ad illud accedunt, eo majora fiunt, & majorem aquarum copiam volvunt: ſic ſpes, cùm, in poſſeſſione vicinæ beatitudinis, in eo jam ſit, ut abſorbeatur omnino; celeriùs ab ipſa velut propinquitate movetur. Rho affectu ſpei 26.

Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Pſalm. 144. 13. Hæc vox *Sanctus*, non ſolùm rem ſacram, & religioſam; ſed etiam firmam, ſtabilem ſignificat. Pſalm. 36. 4. *delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui*. Sanct. Auguſt. in tit. Pſal. 47. ſi nondum habes petitiones cordis tui, unde delectaris in Domino? (gaudemus rebus præſentibus; futuram expectamus, ac ſperamus, felicitatem) Reſpondit Sanct. Auguſt. quia certam tenes promiſſionem ejus, qui ſe effecit promittendo debitorem. Did. Nyſſ. ſ. 2. Dom. Reſurr.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Qui ædificat domum ſuam ſupra petram. Matth. 7. 24. ſic ædificat, qui omnem ſuam ſpem collocat in Chriſto; qui petra eſt. Et benè dicitur domum ædificare: cùm enim ſperat firma, & permanentia bona Chriſti, jam quaſi poſſeſſionem illorum habet, & habitat in illis. Baeza tom. 3. lib. 15. cap. 9. §. 4.

Ipſe verò dormiebat. Matth. 8. 24. Dormitio Chriſti eſt, cùm permittit experiri ſequaces ſui, cujus animi, cujuſve potentiæ, cujuſve ſcientiæ, cujus promptitudinis ſint, cujuſve virtutis: ut, cùm ſeipſos cognoverint, à virtute deficere; de ſeipſis humiliter diffidentes recurrant in eum, de quo nemo malè diffidit aliquando; qui confidentibus in eo nunquam defuit, ſperantibus in ſe nunquam defecit. Simon. Caſſ. lib. 4. cap. 9.

Epulabatur quotidie ſplendidè. Luc. 16. 19. Si Deus tam indulgenter habet eos, à quibus offenditur; quid faciet his à quibus amatur, & colitur? Cui non videatur, fuiſſe hanc Lazaro acerbi mœroris occaſionem; cùm & ſe tam crucialiter à Deo flagellari cerneret, cui placere ſtudebat; & diviti tam commode eſſe, qui illum offendebat? At magno hoc ſolatio Lazaro erat; cùm ità ſecum repotaret: ſi is, qui Deum offendit, tam lautè, indulgenterque tamen ab illo habetur in hac vita; quas ego non ab eo gratias in futurum expectem, qui Domino tam ſancto, juſto, & recto ſervio? Did. Nyſſ. ſ. 6. D. 2. Quadr. §. 2.

Domine, nè ſtatuas illis hoc peccatum. Actor. 7. 59. Quid Stephanum, poſt exemplum Chriſti, ejuſque legem, movere potuit; ut pro tam perfidis Judæis Deo ſupplicaret. Reſpondet Euſeb. Emiſſ. hom. de Sanct. Steph. dum pro Judæis ſupplicat, ſpem noſtram, & fiduciam nutrit: nam dum pro perſecutoribus deprecatur, manifeſta cultoribus ſuffragia pollicetur.

Magnæ ſunt vires ſpei in Dominum; præſidium, quod non poteſt ſuperari; portus tranquillus; turris, quæ nequit pati; arma inſuperabilia, vires invictæ. Sanct. Chryſoſtom. in Pſal. 10.

Omnem creaturam ſenſibilem Deus armatam, & munitam, creavit alias veloci pedem curſu; alias ungulis, alias pennis, alias cornibus, alias denique dentibus. Hominem ſolum ſibi diſpoſuit (inermen ſcilicet) ut virtus illius ſit ipſe Deus. S. Chryſoſt. ſ. 31. in feſto S. Michaelis in Matth. 7. Quercus altis defixa radicibus ventos, & imbres non timet: aſſumit hinc plus virium, quò plus in imo ſe locat. Sic ſpes. Gerſon de conſol. Theol. lib. 1.

Navis flantibus ventis. Lem. *Spes omnis ab alto eſt. Expectantes beatam ſpem, & adventum gloriæ magni Dei*, Tit. 2. 13. Heſius.

§. IV.

Sperandum non in homine, & cæteris creaturis; nec in ſe.

Ex Veteri.

STuduit aſtutus Eſau ſe confirmare in adepta gratia patris. Gen. 27. Blandiens maximè per ea obſequia, quibus bonus ſenex caperetur. Sed Deus eum repulit: quia in hominum gratia ſpem ponens: de bona vita, & juſtis operibus, ſollicitus non erat. S. Chryſoſt. hom. 9. in Matth. vitia voluntatis vicerunt privilegia naturæ: & quia pravis moribus erat; nihil ex his omnibus adjutus eſt: ſed & juxta naturæ ordinem prior, & de patris voluntate ſecurior: quia diſplicebat Deo, omnia, quæ jam tenere videbatur, amiſit. Oliva t. 3. conc. 16. 2. die Ven. Quadr.

Tantum memento mei, cùm benè tibi fuerit. Gen. 40. 14. Erravit Joſeph, ab hominibus ſubſidium ſperando: cùm in ſolum Deum ſperare debuerit. Sanct. Auguſt. hom. 82. de temp. cum

in

in omnibus Dei gratiam meruiſſet, ſubreptum eſt illi, ut ab homine auxilium peteret. Pro qua re additi ſunt duo anni, quibus adhuc teneretur in carcere. Tanquam diceret ei Deus: ego tibi oſtendo, quòd magis à me, quàm ab homine debeas auxilium poſtulare. Joſeph etſi ſanctus, & contra jus incarceratus; quia ſpem ſuam poſuit in Pharaonis pincerna; permiſit eum Deus illius oblviſci, & longo tempore captivum detineri. Stella de cont. &c. p. 3. c. 5.

Omnis Iſrael, qui ſtabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium dicens: nè fortè & nos terra degluttiat. Num. 16. 13. 34. Cùm ſibi viderentur Core, Dathan, & Abiron, Moyſem ducatum affectare, in defenſionem, & immunitatem, populi conjurant: ecce tibi ſupplicium adeſt; terra dehiſcens abſorbet eos. Quid tunc familiares? quid propinqui? an miſeris auxiliari ſtudent? nec unus. *Omnis Iſrael* &c. Baeza t. 2. l. 5. c. 1. c. 5.

Tolle cunctos principes, & ſuſpende eos contra ſolem in patibulo. Num. 25. 4. Cajetanus: principes iſti ſolem adorabant. Sic ſpes veſtras in ſole poſuiſtis. Cajetanus.

Tu venis ad me cum gladio, & haſta - ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum. 1 Reg. 17. 45. Etiam Saul in Philiſthæos inſurgit apud montes Gelboe; ſed Saul 1. Reg. 31. 4. *arripuit gladium, & vincit ſuper eum*. Saul proprio gladio trucidatur. David alieno ad victoriam munitur. Diſcriminis cauſam dat. S. Baſilius Seleuc. orat. 15. non hiſce meis manibus, ſed divinis obarmatus ſum; tibique cum vita caput adimam. David à Domino auxilium ſperavit, Saul in armis confidebat. Ita Drogo Oſt. de Sacr. Paſſ. *clypeus Saul*. 2. Reg. 1. 21. propriæ virtutis confidentia eſt, quæ non valet reſiſtere ſagittis incircumciſorum. Væ autem his, qui amiſerunt ſuſtinentiam, hoc eſt, clypeum fortium: & maledictus in homine, quod eſt clypeus Saul. Naxera in Joſ. 23. §. 1.

Sub umbra illius &c. Cant. 2. 3. Intuens ſponſa innumera Sylvarum ligna procera, umbroſa; horum tamen ſpreta umbra, ſolius Dilecti umbram quærit Mundanorum enim umbra noxia inutilis. De Ponte hìc Exh. 26.

Vana ſpes, & mendacium viro inſenſato. Eccl. 34. 1. Simillimæ ſunt aliquando herbæ, licèt non ejuſdem virtutis: unde herbarius, niſi apprimè ſit peritus; facilè decipitur. Sic erras, dum, pro ſpe divina uteris humana: unde non mirùm, te ſperando nihil proficere. Herbarum illæ robuſtiores habentur, quæ in campis, aut montibus, ſine humana cultura naſcuntur, quàm quæ ſatæ, & plantatæ in hortis. Rho aff. ſpei 53.

Erit vobis fortitudo Pharaonis in confuſionem, & fiducia umbræ Ægypti in ignominiam. Iſa. 30. 3. omnis umbra mundana hedera Jonæ 4. 6. De Ponte cit.

Maledictus homo, qui confidit in homine. Jer. 17. 5. Hebr. in *Adam*, qui ex adama, ideſt, ex terra terreus eſt, carneus, & infirmus. *Et ponit carnem*, ideſt, hominem carneum, & fragilem, *brachium ſuum*; ut ſcilicet eo, quaſi brachio potenter ſe tueatur. S. Auguſt. de gratia & lib. arbitr. c 4. brachium pro potentia poſuit operandi: in nomine autem carnis intelligenda eſt humana fragilitas. Ac per hoc firmat carnem brachii ſui, qui potentiam fragilem, ideſt, humanam, ad bene operandum ſibi ſufficere putat; nec adjutorium ſperat in Domino. Cornelius hìc.

Erit enim, quaſi myrica. Jer. 17. 6. Teſte Plinio lib. 24. c. 9. & Dioſcor. l. 1. 99. duplex myrica: una hortenſis, fructum habens aſperum; ſecunda Sylveſtris, de qua hic quæ humilis eſt. Hæc dicitur maledicta, & ut ait Plinius, infelix: quia ſterilis eſt & in ſolitudine ſola naſcitur; vilis, & depreſſa. Unde myrica Hebræis Symbolum eſt hominis humilis, & nullius pretii. Sic peccator, qui, Deo relicto, in homine ſpem ponit, non habebit bonum ſucceſſum, nullum fert fructum; cœleſtis gratiæ, & ſapientiæ, pluvia deſtituitur. Solus erit à Deo, & hominibus derelictus. Cornelius hìc.

Neque juſtificationibus noſtris proſternimus preces, - ſed in miſerationibus his multis. Dan. 9. 18.

Percuſſit hederam, & exaruit. Joan. 4. 7. Hedera Symbolum eſt vanitatis Mundi, omniſque rei, & ſpei mundanæ. De hac enim hedera in Hebr. hic v. 10. dicitur: *filia noctis erat, & filia noctis periit*. Ideſt, una nocte nata eſt, una etiam nocte periit. Cornelius hìc. Media nocte, & candidante aurora, cùm ſol nondum incanduit, hedera tegit prophetam; & expanſi flores ſolis radios vice clypei repellunt. Verùm cùm acrior æſtus, hedera exſiccatur; & prophetam omni nudatum auxilio deſerit. Naxera in Joſ. 6. §. 18.

Ex Novo.

Vidimus ſtellam ejus. Matth. 2. 2. Magis Jeroſolymam ingreſſi ſtella ad tempus diſparuit: dicuntque aliqui, quòd idcirco diſparuit; quoniam Magi recurrentes ad humanum præſidium, perdere meruerunt divinum ducatum. Dion. Carthuſ. hìc.

Similis erit viro ſtulto, qui ædificavit domum ſuam ſuper arenam. Matth. 7. 26. Tropol. ſtultus, & Mundanus, ædificat ſuper arenam, ideſt, ſuper creaturam, ut ait Salmeron, quæ inſtar arenæ ſterilis eſt ad bonum, & fluida. Cornelius hìc.

Neſcio vos. Matth. 25. 12. Excluſæ virgines fatuæ pulſabant ad prudentum oſtium; & fruſtra clamabant, nihil, quæ intraverant reſpondentibus; nedum de infelicitate earum condolentibus. Cur ita? nonne illis notæ? nonne paulò antè familiariter convivebant? Ita eſt, ait S. Chryſoſt. in Pſal. 40. notæ erant virgines virginibus; ſed nil eas juvit ea familiaritas. Baeza t. 1. l. 5. c. 3.

Facta eſt fames valida in regione illa; & ipſe cœpit egere. Luc. 15. 14. Ad medelam *civi regionis illius adhæſit*. v. 15. Sed ait ipſe: ego hic *fame pereo*! Hic fame perit, ubi famis remedia requirit. S. Chryſol. ſ. 1. ſic invenit, qui ſe negat patri, qui ſe committit extraneo: ut ſentiat ſeverum judicem, quem fugit indulgentiſſimum proviſorem. Ubi in patre collocavit ſpem, invenit plenam optimis cibis menſam. Naxera in Joſ. 23. §. 21.

Hominem non habeo. Joan. 5. 7. Hominum ſpe relicta, ad Dei opem confuge. Æger ad piſcinam, incaſſum expectata per tot annos hominum benevolentia, repentè ſanatus eſt à charitate divina: quod fortè impetraſſet jam ante annos triginta ſeptem, ſi nullum hominem in deſiderio cordis habuiſſet. Oliva t. 3. conc. 16. 2. Ven. Quadr.

Teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indeclinabilem. Hebr. 10. 23. S. Anſelmus: indeclinabilem, ideſt, quæ deorſum non inclinetur, ut detrudatur ad cupiditatem opum, rerumque terrenarum; ſed ſemper, quaſi ignis, tendat ad deſiderium bonorum cœleſtium, & æternorum. Cornelius hìc.

In ſpem vivam. 1. Petri 1. 3. S. Gregor. mor. 31. c. 34. vel 18. arentia corda ſunt hominum, quæ in hujus ſæculi peritura ſpe plantata, æternitatis fiduciam non habent. Vivent autem, quæ illi hæreditati inhærent.

Ex Patribus, & aliis.

Nec ideo Troja periit, quia Minervam perdidit? Quid enim priùs ipſa Minerva perdiderat, ut periret? an fortè cuſtodes ſuos? hoc ſanè verum eſt: illis quippe interemptis potuit auferri. Neque enim homines à ſimulacro, ſed ſimulacrum ab hominibus ſervabatur. Quomodo ergo colebatur, ut patriam cuſtodiret, & cives; quæ ſuos non valuit cuſtodire cuſtodes? S. Auguſt. de Civ. l. 1. c. 2.

Propheta dixit: *maledictus omnis, qui ſperat in homine*. Jer. 17. 5. nihil enim eſt ea debilius: eſt enim vel tela araneæ, imbecillior. S. Chryſoſt. in Pſ. 117. Ita ille legit.

Jacens anchora cum funibus nauticis in orbe poſitis. Lem. *In immenſos ſpes ultima deſinit orbes. Spes (juſtorum) immortalitate plena eſt*. Sap. 3. 4.

Lux copia tenebroſum cubiculum illuminans. Lem. *Spe inſperata puſillos* - excitat, & medio facit exultare ſereno. *Gloriamur in ſpe filiorum Dei*. Rom. 5. 2. Heſius.

Vapor è face ardente ſequens, in altum flammam. Lem. *Quò vivens ſpiravit; eodem*. Spirat adhuc moriens, ſperatque inviſere cœlum. *Propter ſpem, quæ repoſita eſt vobis in cœlis*. Coloſſ. 1. 5.

Super aſtra fax aſcendit, aſcenditque vapor.
Moriens eodem. Vile ſit, ſit horridum,
Sit lucis expers corpus humanum: tamen
Quò caſta mens præcedit, inveniet viam,
Cœloque purum ſidus ardebit ſuo.
Animare ſpes extrema morientem poteſt.

Heſius.

Genius bullas flat. Lem. *ſpes rebus affixa fugacibus uno frangitur afflatu. Diſperiet tanquam aqua ſupervacua*. Sap. 16. 29. Idem.

§. V.

Speret peccator veniam, quia aliis data.

Num. I.

Symbola.

C*Urremus*. Cant. 1. 3. Propter manſuetudinem, quæ in te prædicatur, currimus poſt te, Domine Jeſu! audientes, quòd non ſpernas pauperes, peccatorem non horreas. Non horruiſti confitentem latronem, non lacrymantem peccatricem, non Chananæam ſupplicantem, non deprehenſam in adulterio, non ſedentem in telonio, non ſupplicantem Publicanum, non negantem Diſcipulum, non perſecutorem Diſcipulorum, non ipſos crucifixores tuos. S. Bernardus ſ. 22. in Cant.

Pone veteres pannos &c. Jer. 38. 12. S. Gregor. mor. 35. c. 8. oportet interſint panni veteres, cum quibus meliùs teneantur funes, ideſt, oportet, ut præcedentium confortemur exemplis; nè infirmos nos, ac timidos, præcepta ſubtilia vulnerent; dum levant. Et Baccharius ep. ad Januarium: mittamus lapſos pannos veteres, id eſt, reducamus in memoriam ejus exempla antiquorum, qui collapſi in peccatum; poſt-

modum de profundis majorum per pœnitentiam ad ſuperna relati ſunt ; nè deſperent. Cornelius hic.

Num. II.

Exempla.

David.

Eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis, & ſtatuit ſuper petram pedes meos &c. Pſ. 39. 3. Priùs de luto pravitatis educitur ; ut ejus pedes per fidem in petra ſolidentur. Sed quia rectam fidem recta ſubſequi debet operatio; greſſus ejus directi ſunt : ut poſt directionem greſſuum, ideſt, poſt perfectionem boni operis, in ore acciperet etiam Canticum prædicationis. S. Gregor. hom. 9. in Ezech. 2.

Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur. Pſal. 50. 15. David gemino notatus, adulterii, cœdiſque, ſtigmate ; inuſtam criminum infamiam abolendam ſibi ſtatuit peccatorum curatione, aut certè cura : *docebo &c.* Ratus ſcilicet, tutiorem ſibi ad veniam aditum patere nuſquam; quàm ſi non caveam ſibi ad lugendum, ſed cathedram ad docendum, extrueret. Oliva l. 1. Strom. §. Tu aliquando converſus &c. David, cùm in expiationem criminis ſui, charitatem Patris flagitaret ; non ea uſurum ſe in cultum Numinis proteſtatur ; ſed in culturam iniquorum. Pſalm. 50. 14. *redde mihi lætitiam ſalutaris tui.* Et quo te convertes ? ubi te Spiritus Dei, qui amor eſt, inſederit ad ſalutem ? quibus Deum hoſtiis honorabis ? Nullis. *Si voluiſſet, dediſſem utique.* Quid ergo amore plenus Domino exhibebis ? *docebo iniquos &c.* Ergo Paracleto inundatus David, non figendis Deo oſculis vacabit ; ſed extergendo ſceleſtorum puri manus, ſpongiaſque admovebit : non ignarus, amantiorem tum ſe fore Numinis, ſi fratri diligentius, quàm Deo famuletur. Id. l. 3. Strom. Luc. 13. nolite flere ſuper me.

Liber generationis Jeſu Chriſti, Filii David. Matth. 1. 1. Ut peccatores, ad agendam pœnitentiam, & ſpem veniæ, excitaret ; priùs Davidis, quàm Abrahæ, filius voluit vocari. Accidit, pauperes oſtiatim eleemoſynas mendicare ; ingreſſumque in aliquam domum pauperem alium panem in ſacculum, pecuniamque in crumenam imponere vident ; mox dicunt : hic oportet nos eleemoſynam petere: nam ubi tam larga eleemoſyna huic pauperi data eſt, nobis etiam magna donabitur : nam liberalis aliquis dominus in hac domo videtur habitare. Idcirco voluit Dominus, ut S. Evangeliſta peccatorem David initio genealogiæ Chriſti poneret ; & tantum hoc beneficium, & eleemoſynam, coram nobis reciperet ; qualis eſt, eum Sanctis Patriarchis Abrahæ, Iſaac, & Jacob anteponi : quò hinc nobis miſeris, egeniſque peccatoribus confidentia oriatur, ad ſupernam, ſimilemque miſericordiæ eleemoſynam accipiendam. Diez conc. 1. in Nat. B. V.

Tres Reges.

Ecce Magi. Matth. 2. 1. Graves Patres tenent, fuiſſe maleficos. S. Auguſt. ſ. 2. de Epiph. S. Ambr. in Luc. S. Hieron. in c. 19. Iſ. S. Chryſoſt. hom. 1. ex var. in Matth. tacitè reſpondet objectionis, quare iſti falſæ religionis cultores ſunt vocati ? nè aliquis deſperaret, inquit, poſſe ſibi ſalutem Credenti donari : quia jam conſpiceret, Magis eſſe donatam. Sylv. hìc.

Matthæus.

Vidit hominem ſedentem in telonio Matthæum nomine. Matth. 9. 9. Cæteri Evangeliſtæ, propter verecundiam, & honorem, Matthæi, noluerunt eum nomine appellare vulgato, ſed dixerunt *Levi* ; duplici quippe vocabulo fuit. Ipſe autem Matthæus Matthæum ſe, & Publicanum nominat : ut oſtendat legentibus ; nullum debere ſalutem deſperare, ſi ad meliora converſus ſit ; cùm ipſe de Publicano in Apoſtolum ſit repentè mutatus. S. Hieron. hìc.

Et factum eſt, cùm accumberet in domo illius, multi Publicani, & peccatores ſimul diſcumbebant cum Jeſu. Marci 2. 15. Magno mox convivio in domo ſua inſtructo, cùm Chriſtum ipſum, tum cæteros omnes familiaritate conjunctos, benignè ad illud invitat. Facit id autem ; nè ipſe ſolus beneficium accipiat ; ſed reliqui omnes, qui ad epulum vocati venerant. Victor Antioch. ad c. 2. Marci.

Jeſus divertit ad unum Publicanum, & peccatorem ; & multos ex uno trahit, & ad ſe venire invitat ; incentivum cunctis tribuens veniendi. Recipit ad verbum, recipit ad diſcubitum : ſed nec mirum, ſi eos venatur ad regnum æternum. Sim. Caſſ. l. 9. c. 17.

Per corporale convivium, quod Chriſto Matthæus exhibuit, Myſticè intelligitur ſpirituale convivium, quod ei in anima ſua paravit, præbendo delicias cordis per hoc ; quòd eum in anima toto recepit affectu, aperiens ei oſtium mentis; de quo convivio ait Salvator. Prov. 8. 31. *deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum.* Et Apoc. 3. 20. *ecce ſto ad hoſtium.* Sed & dum exemplo Matthæi graves tranſgreſſores convertuntur, & corriguntur ; facit Matthæus Chriſto ſolemne convivium. Dion. Carthuſ. in Matth. 9. 9.

Zacharias.

Et Zacharias pater ejus repletus eſt Spiritu S. & prophetavit. Luc. 1. 67. Vide, quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis. Non ſolùm ablata reſtituit, ſed etiam non ſperata concedit. - Nemo ergo diffidat ; nemo veterum conſcius delictorum prœmia divina deſperet : novit Dominus mutare ſententiam, ſi tu noveris emendare delictum. S. Ambroſ. l. 2. in Luc. de reſolutione linguæ Zachariæ.

Magdalena.

Arcum meum ponam in nubibus cœli. Geneſ. 9. 13. Materia arcus, nubes aquoſa, radiis ſolis percuſſa. Nubes aquoſa Maria lacrymoſa : ſol Chriſtus, radius gratia Chriſti : quæ nubem aquoſam percuſſit, cùm Mariæ lacrymanti gratiam infundit. Color cæruleus, ejus humilitas ; rubeus charitas. Brachiorum uſque ad terram extenſio eſt magna, quam habet ad peccatores, miſericordia. Eſt enim ipſa, ſancta interventrix peccatorum ; & adjutrix eorum : didicit enim ex experientia peccatorum miſereri. Eſt autem illa ſignum fœderis inter Chriſtum, & peccatorem; benignæ receptionis, familiaritatis, defenſionis, remiſſionis &c. S. Thom. Aqu. in feſto S. Magdalenæ. Arcus fit ex repercuſſione radiorum ſolis in nube aquoſa. Nubes fuit Magdalena, peccatorum ſcilicet multitudine obſcura. Aquoſa fuit, quando lacrymis pedes Domini lavit. Radiis ſolis fuit repercuſſa, id eſt, gratia Dei reſperſa, & ſic facta eſt arcus bicolor : igneus, per gratiæ repercuſſionem; aqueus, per lacrymarum effuſionem. Et ſic ponitur in nubibus cœli, id eſt, inter Sanctos; ut ſit fœdus inter nos, & Deum. Quis igitur jam valeat deſperare, qui videat arcum iſtum: cùm peccatrix tam ignominioſa, effecta eſt inter Sanctos tam glorioſa. Hugo Card. hìc.

Moab olla ſpei meæ: Pſ. 59. 10. id eſt, magni peccatores; qui veniam habuerunt, mihi præſtant fiduciam. Et poſſet eſſe thema de B. Magdalena, quæ fuit olla Moab: erat olla intus ardens, & extra ſordens. Hugo Card. hìc.

Dabo ei vallem Achor ad aperiendam ſpem. Oſ. 2. 15. Magnam poſſunt ſpem habere omnes homines ; quando vident, tantam peccatricem ad tantam gratiam, & gloriam perveniſſe. In valle, ad quam confluunt ſordes, ſignificatur B. Magdalena ſecundùm ſtatum peccati : per Achor, quod interpretatur *turbatio*, ſignificatur ſtatus ejus, ſecundùm quod per pœnitentiam turbata eſt. Et hæc data nobis eſt ad aperiendam ſpem : ut, ſi peccatores ſimus, non deſperemus : ſi juſti, confidenter ſperemus : quia, qui tantam peccatricem ſalvavit, & nos non repellet à ſalute. Hugo Card. hìc.

Unguento ungebat. Luc. 7. 38. Quid per hoc vas, niſi Magdalenæ lapideum, ideſt, firmiſſimum cor, candidum per propoſitum innocentis vitæ. Hoc alabaſtrum. Luc. 7. 37. plenum erat unguento amariſſimæ pœnitentiæ, & mœroris -- Tu ſpeculum peccatorum, tu gaudium Angelorum, tu pœnitentiæ forma, tu Apoſtolorum Apoſtola, tu divini amoris fornax &c. S. Bernardinus t. 2. ſ. 46.

Infirmitas hæc non eſt ad mortem ; ſed pro gloria Dei. Joann. 11. Permiſſus eſt Lazarus amicus mori, non ad mortem, ſed pro gloria Dei. Oportebat nihilominus quempiam electorum ſpiritualiter mori itidem pro gloria Dei : ut ſcilicet per converſionem ejus glorificaretur Filius Dei ; dimittendo illi peccata multa. Permiſſa eſt itaque hæc mulier, dilecti Lazari ſoror, mori in peccatis, & eſſe famoſa peccatrix ; non ad mortem, ſive ad interitum æternum ; ſed pro gloria Dei, pro teſtimonio juſti, & juſtificantis nos Dei, & hominis, Jeſu Chriſti Filii Dei. Rupertus de op. Sp. S. l. 2. c. 28.

Beatus, - qui habet partem in reſurrectione prima. Apoc. 20. 6. Illa eſt, quam Dominus annuntians Judæis, *amen, amen*, inquit Joan. 5. 25. *quia venit hora, & nunc eſt ; quando mortui, audient vocem Filii Dei : & qui audierint vivent.* Hac reſurrectione mulier hæc prima omnium reſpiravit : quia cum eſſet *in civitate peccatrix*, fœtentior malæ famæ putoribus, quàm fuerat frater ſuus Lazarus corpore quatriduanus ; audivit in monumento malæ conſuetudinis vocem Filii Dei : & quia audivit ; protinus exivit. Secunda reſurrectio corporum eſt. S. Rupertus l. 14. in Joan. 20.

Petrus.

Tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Luc. 22. 32. Nolo Joannem adeas, lilio coronatum ; Thomam conſequere. Oliva l. 1. Strom. §. Tu aliquando converſus. Theophylactus: tu Petre converſus bonum exemplum eris omnibus; ut nullus Credentium, in te reſpiciens deſperet : qui, cùm Apoſtolus fueris, & negaveris ; iterum tamen receperis primatum omnium, & præfecturam orbis per pœnitentiam. S. Ambroſ. in Pſ. 30. & V. Beda : infirmiores fratres exemplo tuæ pœnitentiæ, nè de venia fortè deſperent : confortare memento.

Latro.

In amplitudine ſinus ſui mater charitas prodigios ſuſcipit revertentes. Ipſe Dominus noſter derelictorum perſonam gerens in cruce, ſe queritur derelictum. Et nè deſperarent, etiam in ultimis conſtituti, feſtinans in adjutorium illicò adeſt latroni: & re in certo poſita non differt beneficium; ſed repentè indulgentiæ cœteris documentum ejuſdem ſtatuit ad exemplum, latroni inquiens: *hodie mecum eris in paradiſo.* S. Cyprianus de cœna Dom.

O quanta latronis fiducia! omnis mali, nullius boni, conſcius ſibi, tranſgreſſor legis; vitæ ſimul, & ſubſtantiæ, raptor alienæ; poſitus in januis mortis, in fine vitæ, deſperatus de vita præſenti; ſpem vitæ futuræ, quam toties demeruerat, nunquamque meruerat concipere, eam requirere non formidat. Quis hic deſperet, latrone ſperante ? S. Bern. de Paſs. Dom. c. 9.

Pulcherrimum affectandæ converſionis exemplum: quia tam citò latroni venia relaxatur; & uberior eſt gratia, quàm precatio. S. Ambroſ. in Luc. 23.

O verbum totius dulcedinis, & veniæ! *Pater ignoſce illis.* O verbum totius amoris, & gratiæ! *hodie mecum eris in paradiſo.* Reſpira nunc in ſpem veniæ animam quantumcumque peccatrix. Si tamen patientis pro te Domini tui veſtigia ſequi non abhorres. S. Bonaventura de ligno vitæ.

Heu me! ajebat diabolus : duos latrones dedi, ac unum amiſi; nec amiſi tantùm, ſed & paradiſus apertus eſt. Annos quinque millia clauſus manſerat, ipſumque aperuit latro. Quis jam de ſalute deſperaturus eſt? innumerabiles hic effodit parietes, in ſupernis latro, itemque in infernis. S. Chryſoſt. or. in ſancta lumina.

Dum tantum reum benignè relaxat ; dum tanto debitori refundit immanis debiti cautionem ; humano generi conſcripſit ſecuritatem: ut conſolatio, ac ſpes, fieret totius populi abſolutio unius deſperati ; & privatum donum in publicum creſceret beneficium. S. Aug. hom. 120. de temp.

Cùm inſpicio ad mala opera mea, quæ operatus ſum ; ſi me judicare vis, ſecundùm quod merui ; certus ſum de perditione mea. Cùm verò reſpicio ad mortem tuam, quam pro redemptione peccatorum paſſus es; non deſpero de miſericordia tua. Latro verò ille, qui pro ſuis tecum ſceleribus crucifixus eſt, uſque ad ipſius animæ ſingultum ſemper in peccatis fuit. Sed tamen in ipſa hora ſuæ expirationis, quia ſua mala confeſſus eſt, miſericordiam invenit. Cernens ergo te pro redemptione peccatorum eſſe mortuum: manus tuas, & pedes tuos, clavis confixos; latus tuum lancea militis apertum; undam ſanguinis, & aquæ, de eodem tuo latere currentem; deſperare debeo¿ S. Anſelmus Medit. 7.

Nicodemus.

Hic venit ad Jeſum nocte. Joan. 3. 2. Rupertus l. 3. ignoſcendum eſt illi; & expectanda ejus lactens, & edentula fides, donec creſcat, & proficiat. Iſ. 42. 3. *calamum quaſſatum non conteret; & linum fumigans non extinguet.* S. Hieron. hìc : calamum quaſſatum, ſive confractum, non conteret : cunctis enim placabilis erit, & veniam dabit peccatoribus, dicens : *confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Matth. 9. 2. *& linum fumigans non extinguet*: qui vicini erant extinctioni, Domini clementia ſervantur. S. Amb. in c. 23. Luc. Veni & tu, vel ſerò, vel nocte, vel quacumque hora, veneris; invenies Jeſum ad ſuſcipiendum paratum; nec minorem ſeriùs venientibus mercedem pia largitate ſolventem. Nam & qui ſexta hora venit, non eſt mercede fraudatus ; & qui undecima, plenitudinem mercedis accepit. Sed & Nicodemus nocte venit.

Paulus.

Emittet verbum ſuum, & liquefaciet ea. Pſ. 147. 18. Non deſperatur de cryſtallo, quantò minus de nive, vel nebula. Audi vocem quamdam cryſtalli, qui priùs fuit blaſphemus 1. Tim. 1. 13. *perſecutor, & blaſphemus.* Sed quare ſolvit cryſtallum Deus? nè de ſe nix ipſa deſperet. *Trahe me poſt te; curremus.* Cant. 1. 3. Cur non dixit, trahe nos poſt te, curremus ? Omnes enim egent excitante gratia : ipſa ſola attrahitur; & omnes excitantur ad curſum, exemplo unius excitatæ. Arcones ib.

Apprehende brachia ejus, & trahe, eum ad te. Tobiæ 6. 2. 4. Radulphus Flav. l. 4. in Levit. c. 4. piſcis ille immanis quilibet ſævus perſecutor intelligitur; qui Chriſti membra, pedes ſuos lavantia, id eſt, operum ſordes abluentia, ad pravitatis ſuæ conſortium trahere conatur. Talis erat blaſphemus ille, cui de cœlo clamatum eſt: *Saule! Saule! quid me perſequeris?* Act. 9. 4. Hunc Tobias ab aquis ſuis extraxit : quia Chriſtus gratia ſua à carnali converſatione eum ſeparavit. Extractus autem palpitare cœpit: quia, cœleſti illa voce audita, ipſe cordis contriti ſacrificium Deo offerebat dicens : *ego ſum minimus Apoſtolorum, &c.* 1. Cor. 15. 9. Hujus cordis particulam, quiſquis à dæmone oppreſſus, ſibi aſſumpſerit ; imponat illam prunis ardentibus ; & peſſimum invaſorem fumo ejus exturbare valebit. Si enim peccati pondere preſſus, & inimici laqueis irretitus, humilitatem hujus quondam ſævi perſecutoris; & cordis contritionem, ipſe quoque, ardentibus intus æſtuans cogitationibus, imitari potueris ; virtutem fumi iſtius inimicus experietur: quia compunctionis tuæ mœrore, & pœnitentiæ amaritudine fugabitur. Arcones ib.

Ideo miſericordiam conſecutus ſum ; ut in me primo oſtenderet Chriſtus Jeſus omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri ſunt &c. 1. Tim. 1. 16. Anſelmus in Paulum; ut nemo jam deſperare poſſet, remitti ſibi quæcumque peccata ; cùm ego tantorum ſcelerum indulgentiam accepiſſem ; ſed unuſquiſque peccator ſibi diceret: ſi Saulus Sanctus eſt, ego quare deſpero? ſi à tanto Medico tam deſperatus æger ſanatus eſt; ego vulneribus meis illas manus non feſtinabo? Ut hæc dicerent homines, ideo Saulus de perſecutore factus eſt Apoſtolus. -- Cùm venit Medicus, volens ſibi famam comparare infirmum quærit ſibi aliquem deſperatum, & ipſum ſanat. Etſi pauperrimum inveniat, non ibi quærit mercedem, ſed commendat artem. Ità & Chriſtus potentiam ſpecialis medicinæ ſuæ ſpiritualis ſuæ oſtendit in Saulo: ut omnes deinceps noſſent, eum ſanare poſſe cunctas infirmitates omnium confugentium ad ſe. Arcones in Iſ. 2 4. Diſc. 3.

Multos ab hac radice ramos prodiiſſe videmus. Converſus Paulus, converſionis Miniſter factus eſt univerſo Mundo. S. Bern. ſ. 1. in Conv. S. Pauli.

Cadit miles diaboli, ut ſurgat ſignifer Chriſti. S. Auguſt. ſ. de S. Paulo.

Qualis erat carbo Apoſtolus, *qui priùs fuit blaſphemus, & perſecutor.* 1. Tim. 1. 13. & injurioſus, niger, & extinctus. Miſericordiam verò conſecutus accenſus eſt de cœlo : vox Chriſti accendit illum ; periit in eo tota nigredo, cœpit fervens ſpiritu, quo accendebatur, accendere. S. Aug. in Pſ. 119.

Num. III.

Plures alii.

Cùm cœpiſſet rationem ponere ; oblatus eſt unus, qui debebat decem millia talenta. Matth. 18. 24. Quærit Eucherius Emiſſ. ſ. in D. 22. Pent. quare cum hoc priùs Dominus rationem ponere voluit? Reſpondet: omnes enim numeri in hoc numero continentur : cùm enim uſque ad decem numeramus, niſi iterum ab uno incipiamus, nihil habemus, quod dicamus : hoc igitur debito majus debitum non eſt. q. d. eo numero adumbratam ſummam malitiam, ad quam homo, offendendo Deum, evadere in hac vita poſſit. Sed cur hunc præ reliquis introduxit? Reſpondet Euſebius: ut hujus exemplo cœteri intelligerent ; quantam ſpem habere potuiſſent. Did. Nyſs. de Converſ. latr. §. 3.

Quanti mercenarii - Abundant panibus, Luc. 15. 17. in domo largiſſimi, ac benigniſſimi Patris noſtri! Quantis ſcilicet peccatoribus converſis ipſe pepercit, & menſam ſuæ bonitatis appoſuit! quot miſeri miſericordiam receperunt! quot profugi, cùm reverſi fuerint, recepti. Sim. Caſſ. l. 8. c. 40.

Erat autem Philippus à Bethſaida, civitate Andreæ, & Petri. Joan. 1. 44. Hoc opus divinam maximè commendat gratiam : quòd de civitate peccatrice tres iſti vocati ſunt, magni Patres juſtorum, atque credentium ; Bethſaida namque peccatrix erat civitas in tantum; ut & illi Dominus exprobret: *væ tibi Corozain! væ tibi Bethſaida!* Matth. 11. 21. S. Rupertus l. 2. in Joan. 1.

Quærere miſericordiæ fontem debuimus, etiamſi clauſus eſſet. Patet; & negligimus. Mittamus oculos fidei in Mundum univerſum; conſideremus, quanti peccatores diebus, ac noctibus, per lamenta, in hoc fonte miſericordiæ lavantur ; quanti poſt tenebras ad lucem; quanti poſt maculas ad munditiam redeunt. S. Greg. hom. 20. in Ezech. in fine.

Ecce, pſalmator meus, multa rogavi, cùm nec pauca promerui. Fateor, heu! fateor, non ſolùm, quæ poſtulo, non debentur dona; ſed multa, & exquiſita ſupplicia. Animant tamen me Publicani, meretrices, & latrones; qui, è faucibus hoſtis momentanee eruti, finibus excipiuntur Paſtoris. Tu enim factor omnium Deus; licèt in univerſis operibus tuis ſis mirabilis; mirabilior tamen eſſe crederis in operibus pietatis. Unde de temetipſo per quendam ſervum tuum dixiſti: *miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus.* Pſal. 144. 9. Auguſt. l. medic. c. 2.

Quis ſibi eſſe clauſum regnum cœlorum putet, qui cognoſcit Publicanos, & meretrices, imitatos eſſe Filium Dei ? S. Aug. l. de agone Chriſtiano c. 11.

Si Publicanus es; potes fieri Evangeliſta: ſi blaſphemus es; potes fieri Apoſtolus: ſi latro es; poteris Paradiſi colonus effici: ſi magnus es; poteris Dominum adorare. Nec eſt ulla malitia, quæ pœnitentia non ſolvatur. S. Chryſ. h. 14. in Matth. 9.

Ob hanc utilitatem ſcribuntur Sanctorum ruinæ, & reparationes; ut ſpem faciant ſalutis humanæ. S. Iſidorus Hiſpal. 2. ſent. c. 11.

§. VI.

Sperandæ veniæ, & Salutis, alia motiva.

Ex Veteri, & Novo.

A*D meipſum anima mea conturbata eſt ; propterea memor ero tui de terra Jordanis.* Pſ. 41. 7. Triſtatur peccator ob ſua ſcelera; utque ſe ſoletur, Jordanis meminit, diei ſcilicet baptiſmi ſui. q. d. ſi ignovit, & abluit, me in baptiſmo non cupientem ablui; & neſcientem. Quid agerem. an abjiciet me, tot gemitibus parantem illi aquam, qua me lavet? Oliva t. 2. Strom. §. Ad meipſum &c.

Factus eſt Dominus quaſi inimicus; præcipitavit Iſrael. Thren. 2. 5. Solam umbram, & immaginem, inimici ſumpſit. S. Paſchaſ. l. 2. mira diſpenſatione temperat ſententiam ſeveritatis; dum *quaſi*, & non ex toto, inimicus dicitur: quia, etſi videatur civitatem dimittere in manibus hoſtium, & affligere aliquoties, in tantum, ut penitus deſtituta credatur: non de crudelitate inimicitiarum fortè venit; ſed de providentia pietatis: ut ad eum flagellata redeat.

Sic locuti eſtis, dicentes: iniquitates noſtræ ſuper nos ſunt, & in ipſis nos tabeſcimus; quomodo ergo vivere poterimus? Ezech. 33. 10. Aug. ſ. 18. de temp. ò homo, quicunque illam peccatorum multitudinem attendis; cur & omnipotentiam cœleſtis Medici non attendis?

Verumtamen germen radicum ejus in terra ſinite. Dan. 4. 12. Cur & radices non jubet evelli? Non eſt ea iræ Dei, quæ radicitus deſtruit; percutit, ſuccidit, confodit; verùm radices relinquit: ex quibus, dum in hac terra ſumus, poſſint per pœnitentiam damna reparari. Richardus à S. Vict. l. 2. de erud. inter hom. p. 1. c. 24. jubet germen radicum ejus in terra ſinere; unde poſſit iterum reparari, & ad priſtinam plenitudinem reformari. Baeza t. 3. l. 15. c. 2. §. 4.

Si ſciret paterfamilias; qua hora fur venturus eſſet. Matth. 24. 43. Non metuitur ab hoc fure everſio, ſed effoſio domus. nam Deus, etiam iratus, non ſolet extremam perditionem inducere. Id. ib.

Erat ejiciens dæmonium, & illud erat mutum. Luc. 11. 14. Ponitur ante Chriſtum homo dæmoniacus, cœcus, mutus, & ut quidam dicunt, etiam ſurdus. Solent peritiſſimi Medici optare ab aliis deſperatos infirmos; ut in eorum curatione ipſi maximè glorificentur. Solent ſtrenui Duces deſiderare adverſariorum fortitudinem; ut ea ratione ſe fortiſſimos oſtendant; cùm eos ſuperaverint. Solet ſapientiſſimus Doctor argumenta adverſariorum fortia optare: ut in eorum ſolutione peritiſſimum ſe oſtendat. Si magnis peccatis teneris, accede ad Chriſtum; hoc eſt, medicum honorare, ab eo ſperare ſalutem. Oſorius D. 3. Quadr.

In domo Patris mei manſiones multæ ſunt. Joan. 14. 2. Sed Matth. 22. 14. *multi ſunt vocati, pauci electi.* Quærit S. Hilarius: ſi pauci ſunt electi, cur multæ manſiones? Ut in manſionum abundantia ſpes omnium augeatur; agnoſcentes, Deum velle omnes homines ſalvos fieri. Paoletti D. 2. Paſch.

Ex Patribus, & aliis.

Sed metus eſt, nè Judex ſeverior ſit. Conſidera, quem Judicem habeas; nempe Chriſto dedit Pater omne judicium. Poterit te ergo ille damnare, qui redemit à morte, pro quo ſe obtulit, cujus vitam ſuæ mortis mercedem eſſe cognoſcit? Nonne dicet: *quæ utilitas in ſanguine meo,* ſi damno, quem ipſe ſalvavi? S. Ambroſ. l. 1. de Jacob, & vita beata c. 6.

Qui nos tanto pretio redemit, non vult perire, quos emit: non emit, quos perdat, ſed emit, quos vivificet. S. Aug. ſ. 1. f. 3. poſt Dom. Paſſ.

Cùm Deus velit miſereri, quia bonus eſt, & poſſit, quia omnipotens eſt: ipſe contra ſe divinæ bonitatis januam claudit; qui Deum ſibi miſereri, ut nolle, aut non poſſe credit. S. Aug. ſ. 18 de temp.

Noli mihi dicere, perii; quid mihi reſtat? Noli dicere, peccavi, quid faciam? Medicum habes, qui morbum poteſt vincere, medicum habes, qui ſanat omnem languorem: medicum habes, qui poteſt, & vult ſanare. S. Chryſ. de Chananæa.

Vide plura Bonitas. Miſericordia. Salus.

§. VII.

Contra deſperationem motiva.

Ex Veteri.

S*Tans ſuper eum, occidi illum: ſciebam enim, quòd vivere non poterat poſt ruinam.* 2. Reg. 1. 10. Hinc miſerum occiſorem Saulis mox interfecit David: quia debuerat percuſſo regi ſuam priùs præſtare diligentiam: ut illum à morte eriperet; quàm deſperaſſe de remedio, dicens: *ſciebam, quòd vivere non poſſet.* Nunquam deſperandum de peccatoris vita; dum licèt aliquam adhibere diligentiam, ut vivat. S. Cyprianus ſ. de cœna Domini in eodem articulo temporis, cùm jam anima feſtinat ad exitum; & egrediens ad labia ſpirantis emerſerit; pœnitentiam clementiſſima Dei benignitas non aſpernatur; nec ſerum eſt, quod verum & quæcunque neceſſitas cogat ad pœnitudinem; nec quantitas criminis, nec brevitas temporis, nec horæ extremitas, nec vitæ enormitas (ſi vera contritio, ſi pura fuerit voluptatum mutatio) excludit à venia. Baeza t. 2. l. 9. c. 1. §. 3.

Me expectaverunt peccatores, ut perderent me. Pſ. 118. 95. Mira diaboli ſpes de caſu noſtro: licèt armeris, licèt viceris, & triumphes: victoriam ſperat. Eluxit id in viro ſanctiſſimo Job: quem, licèt ſciret probatum per omnia, omnibuſque virtutibus ante certamen exercitum: ipſe enim nec filios profusè diligebat, nec uxorem: fœdus inierat cum oculis, ab omni cupiditate purus cap. 31. 1. nihilominus blaſphemias ab ejus ore exortum in credidit; ſi eum liberis, & fortunis, ſpoliaret. S. Chryſoſt. hom 34. in Matth. quare in mentem diabolo venit, exercitationes ipſius non ignoranti; tot, tantoſque, adverſus ipſum excogitaſſe labores? Truculentiſſima eſt certè beſtia; nec unquam ſolet deſperare victoriam, quod ad condemnationem noſtram ſpectat: nam ille nunquam noſtram deſperat perditionem; nos de ſalute noſtra deſperamus: Oliva t. 2. Strom. §. Me expectaverunt &c.

Revertere, revertere. Cant. 6. 12. Idcircò tam crebro ei *revertere* dicitur; ut, etiamſi converſa deliquerit, in deſperationem non decidat; ſed à peccandi conſuetudine ſpei indulgentia reſipiſcat. S. Juſtus Orgelit. hic.

Major effecta eſt iniquitas filiæ populi mei peccato Sodomorum. Thren. 4. 6. Major iniquitas noſtra certè plangitur, quàm eorum, qui non cœpere in fide Chriſti aliquid boni agere. Hinc & ſupplicia pertimeſcamus atrociora; quàm ejus fuere, quæ ſubverſa eſt in momento. S. Paſchaſius hic.

Vivo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impii &c. Ezech. 33. 11. Juraſti hominum amator optimè, pro tuis miſerationibus; te mortem peccatoris nolle; ſed potiùs *ut convertatur, & vivat.* Miſerere igitur mei peccatoris, qui adjuro te per miſericordiæ tuæ viſcera; ut mihi propitius ſis, atque ignoſcas. S. Ephrem. de timore animi.

Conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime. Dan. 4. 24. Bonus conſiliarius: etiam ſententia lata non deſperat omnino; ſed diligentiam conſulit, qua depelli poſſit. Et quid tandem factus? S. Hieron. hìc fecit Nabuchodonoſor: juxta conſilium Danielis, miſericordias in pauperes; & idcircò uſque ad menſem duodecimum in eum eſt dilata ſententia. v. 26. Sed quia poſtea ambulans in aula Babylonis gloriatur, & dicit: *nonne hæc eſt Babylon magna &c.* v. 27. Bonum miſericordiæ perdidit malo ſuperbiæ. Baeza antè cit.

Ex Novo.

Accipe puerum, & fuge in Ægyptum. Matth. 2. 13. In illam terram jubetur fugere, quæ tam atrociter infectata fuerat populum hujus pueri. Cur non tutiora loca? Author Imp. op. ò mutatio dexteræ Excelſi! ut populus, qui antè fuerat perſecutor populi primogeniti, poſteà fieret cuſtos Unigeniti. Did. Nyſſ. ſ. de converſ. latr. §. 3.

Et dum ſeminat, quædam ceciderunt ſecus viam, alia autem ceciderunt in petroſa, alia autem ceciderunt in ſpinas &c. Matth. 13. 4. 5. &c. Mirum eſt, tam ſapientem agricolam, tam conſideratè, ut videtur ſemen ſuum profundere inter ſaxa, tribulos, ſpinas, juxta viam. S. Joan. ho. 45. reſpondet: poſſibile eſt enim, ut lapis in terram fertilem convertatur; & ut via conculcetur, nec prætereuntibus cunctis propoſita jaceat, ſed & in uberes agros traducta; nec vepres emittat, & ſemina foveat. Nemo ſcilicet in hac vita deſperare debet, quantuſcumque ſit peccator. Tametſi enim ſit rigidum ſaxum; lacrymis, è contrito corde natis, emolliri poteſt. Sic licèt ſpina, in roſam verti poteſt. Sic licèt tribulus, poteſt fieri vitis. Et ſi, vel quale, iter publicum ſit, quibuſvis cogitationibus pervium; ità obſtrui illud, & concludi poteſt, ut ſoli Chriſto pateat, cæteris rebus omnibus ſit in acceſſum. Did. Nyſſ. ib.

Amen dico vobis, quia unus veſtrum me traditurus eſt. Matth. 26. 21. Cur, infelix Juda! tanta benignitate non uteris? Ecce parcit auſibus tuis Dominus: nulli te, niſi tibi, indicat Chriſtus: nec nomen, nec perſona detegitur; ſed veritatis, & miſericordiæ, verbo cordis tui tantùm arcana tanguntur. Non Apoſtolici ordinis honor, non Sacramentorum tibi communio, denegatur. Redi in integrum, &, depoſito furore, reſipiſce. Clementia invitat, ſalus pulſat, ad vitam Vita te revocat. S. Leo ſ. 7. de Paſſ. D. Cur de ejus bonitate diffidis? qui te à corporis, & ſanguinis ſui communione non repulit: qui tibi, ad comprehendendum ſe, cum turbis, & armatorum cohorte veniente, pacis oſculum non negavit. Id. ib. ſerm. 3.

Laqueo ſe ſuſpendit. Matth. 27. 5. Quod fecit Judas in corpore ſuo, hoc factum eſt in anima ipſius: quomodo qui ſibi collum ligant, inde ſe occidunt; quia non ad eos intrat ſpiritus aeris hujus. Sic illi, qui deſperent de indulgentia Dei, ipſa deſperatione intus ſe ſuffocant; ut eos Spiritus S. viſitare non poſſit. S. Auguſt. lib. 50. homiliar. hom. 27. S. Hieron. in Pſ. 108. pro clementia Domini hoc dico: quia magis ex hoc offendit Dominum, quòd ſe ſuſpendit, quàm quia Dominum prodidit.

Et arundinem in dextera ejus. Matth. 27. 29. Qui de miſericordia Dei deſperant, magnam ei injuriam faciunt, Arundo eſt ſymbolum inanis ſpei: quia, qui arundini innititur, facilè cadit. Sic Rabaſces Aſyrius Ægypti potentiam vocavit 4. Reg. 18. 21. *An ſperas in baculo arundineo? &c.* Qui ergo de miſericordia Chriſti deſperant, arundineum ei ſceptrum præbent: judicantes, quodammodo ejus imperium ad inſtar arundinis; cui inniti ſperando haud quis poſſit. Octavianus Eccl. 11. 26.

Si malè locutus ſum &c. Joan. 18. 23. Alapa gravis injuria: facies Chriſti ejus miſericordia. De nullo alio peccatore ſic queritur Chriſtus; ut de deſperantibus miſericordiam. Did. Nyſſ. Pol. cœl. p. 1. l. 8. c. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Si deſperat humana fragilitas, Unigeniti ſanguinem conſideret, & in pretio ſuo conſpiciat; quàm magna eſt, quæ tanti valet. S. Gregor. mor. l. 27. 8.

Omnipotenti Medico nullus languor inſanabilis occurrit: tantùm tu curari te ſine; manus ejus nè repellas; novit, quid agat. Non tantùm delecteris; cùm fovet; ſed etiam toleres, cum ſecat. Tolera medicinalem dolorem; futuram cogitans ſanitatem. S. Auguſt. in Paſ. 102.

Nullum animæ vulnus inſanabile; ſicut in corpore multa ſunt talia. S. Chryſoſt. hom. 24. in Act.

Verum eſt, quia ſola apud Deum deſperatio perdit errantem. Ennodius l. 4. ep. 3.

Qui pretioſum ſanguinem ſuum effudit pro nobis, ipſe nos à peccato liberabit. Non deſperemus in ipſo, fratres, non abjiciamus nos ipſos in ſtatum deſperationis. Grave enim ſcelus, non credere ſpem pœnitentiæ. Si poteſt ſerpens deponere ſenectutem; cur nos peccatum non deponamus? Terra quoque ſpinoſa, cum fuerit benè exculta, in frugiferam tranſmutatur: noſtra autem non reſtaurabitur ſalus? Natura itaque eſt capax ſalutis; ſed requiritur deinceps voluntas. Non vincunt peccata tua multitudinem miſerationum Dei: non ſuperant vulnera tua ſummi illius Medici experientiam; fidelem modò teipſum præbeas ediſſere Medico affectionem tuam. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 2.

Paſſio tua ultimum refugium, ſingulare remedium. Deficiente ſapientia, juſtitia non ſufficiente, Sanctitatis ſuccumbentibus meritis, illa ſuccurrit. S. Bernardus ſ. 22. in Cant.

Homo Deum magis inhonorare nequit, nec majorem illi irrogare injuriam; quàm ſi, ob multitudinem, aut gravitatem criminum ſuorum deſperet de ejus miſericordia. Bloſius Sacello an. fid. §. 1.

Deus S. Catharinæ Sen. ait tr. 3. c. 132. div. doctr. peccatores, qui in mortis extremitate deſperant de miſericordia mea, multò graviùs me offendunt, & magis mihi diſplicent hoc peccato; quam omnibus aliis iniquitatibus, quas unquam commiſerunt. Qui enim deſperat, contemnit apertè ipſam miſericordiam meam. Bloſius ib. p. 2. c. 1.

§. VIII.

Spei junge opera, virtutes, &c.

Ex Veteri.

S*Eth natus eſt filius, quem vocavit Enos.* Gen. 4. 26. Juxta Philo. l. quod deterius potiori inſidietur: Seth vir juſtus, & ſanctus, genuit Enos, ineſt, *ſpem*: quia, licèt ſpes eſſe poſſit in peccatore, potiori tamen jure ad juſtum pertinet. Qui enim diutius in peccatis perſiſtit, potiùs præſumit, quàm ſperat: ille verò in Deum ſperat, qui ad Deum convertitur. Pinna Ethol. 234.

Tolle arma tua, pharetram, & arcum &c. Gen. 27. 3. 4. Lyran. quærit: aut Iſaac à filio cibos noluerit, priuſquam illi extremam benedictionem daret? Reſpondet; quia filius recipiens benedictionem, debebat patri facere obſequium, & ſervire in menſa. Vana eſt ſine meritis vitæ bonæ, ſpes gloriæ beatæ Iſaac in confinio mortis poſitus, & ſupremam benedictionem primogenito ſuo impertiri cupiens, dixit: *tolle arma &c.* Did. Nyſſ. D. 7. Pent. §. 5.

Afferamus ad nos de Silo arcam. 2. Reg. 4. 3. Cùm deberent peccata ex animis extirpare, arcam Dei in caſtra afferebant; putantes, ex abſentia hujus, calamitatem inductam. Cajetanus: devota intentio, ac commendanda ſpes; ſi facta reſpondiſſent intentioni. Fiducia enim in arca Domini, quamvis bona in ſe; inſufficiens tamen eſt, niſi bonis operibus comprobetur. Recurrerunt iſti ad externam cæremoniam, omittentes internam pœnitentiam peccatorum ſuorum: & in hoc peccaverunt, relinquentes veram cauſam percuſſioni. Mendoza hìc.

Da manum tuam, & ille levavit eum ad ſe in currum. 4. Reg. 10. 14. Cùm in cœlum ſubvehi petes, dicet tibi Deus, quod Jehu ad Jonadab filium Rechab. Quid eſt, quod vult homo? gloriam, quietem, beatitudinem. Ergo da manum, ait Dominus; opera volo, & labores; ut pro his tibi impetriam, quæ rogas. Did. Nyſſ. D. 7. Pent. §. 5.

Sacrificate Sacrificium juſtitiæ. Pſ. 4. 6. ideſt, rectè vivite; & corda veſtra divinitati ſemper munda offerte. Addit: *& ſperate in Domino:* ut vitam bonam ſpes felicior ſubſequatur. Caſſiodorus hìc.

Redimet Dominus animas ſervorum ſuorum; & non delinquent omnes, qui ſperant in eo. Pſ. 33. 23. *ſpera in Domino, & fac bonitatem.* Pſ. 36. 3. Sunt plerique, qui ſine bonis operibus, immò cum multis criminibus, dicunt, ſe ſperare in Deo: quod utique non eſt ſpes, ſed præſumptio de miſericordia Dei. Unde ad veram ſpem hortatur: *ſpera in Domino &c.* S. Bernardinus tr. de 8. beatit. ſ. 5. Navigatio ſpei, non velis tantùm, ſed & remis, agenda eſt. Vides Cherubim, & Seraphim, dictante Scriptura depictos cum alis, & manibus. Qua de cauſa? niſi ad exprimenda verba Davidis: *ſpera in Domino &c.* Rho. aff. ſpei 26.

Ego autem ſicut oliva fructifera in domo Dei, ſperavi in miſericordia Dei. Pſ. 51. 10. Cujus vox hæc tantæ plena fiduciæ? an Abelis? an Enos? an Enoch? an Jeremiæ in utero matris ſanctificati? Davidis eſt: & quidem non innocentis, ſed adulteri: non luctantis cum Goliath; ſed fœminæ ſuccumbentis. Pſalmus iſte primus eſt poſt quinquageſimum. Tu olea? & quidem fertilis, in domo Dei es? Et ubi voces illæ? *miſerere mei Deus!* Scit David, Dei miſericordiam ad delicias uſque, & decora, peccatoribus indulgere: ſcit, poſt ſcelus non modò non abjectum ſe eſſe à Domino; ſed erectum altius. Et quidem nuſquam ſe ante peccatum tam ſplendido vocabulo ornavit; doctus, clariores nos fore poſt culpam, ſi pœniteat culpæ. Oliva t. 2. Strom. §. Ego autem &c.

Et filiis ejus erit ſpes. Prov. 14. 26. Beda, &c. pronomen *Ejus* referunt ad timorem Domini: ideſt, iis, qui ſummè timent Deum: adeò, ut ex timore Domini, velut è matrice ſati, concepti, & geniti videantur, erit ſpes, tutela, & protectio. Cornelius hìc.

Bonus eſt Dominus ſperantibus in eum. Thren. 3. 25. Et, nè otioſa ſit ſpes, addidit: *animæ quærenti illam.* S. Paſchaſius hìc.

Miſericordiam, & judicium, cuſtodi; & ſpera in Deo tuo ſemper. Oſ. 12. 6. q. d. ſi hoc cares, vana eſt tua ſpes. Diez conc. 4. in Comm. Virg.

Ex Novo, & Patribus, aliis.

Memento mei, cùm veneris in regnum tuum. Luc. 23. 42. Videbat ſe jam latro Chriſti gratia victorem de Mundo, & diabolo; multa patientia ſe Deo in holocauſtum obtulerat; & inde ab eo ſperat regnum. Pſ. 4. 6. *Sacrificate ſacrificium juſtitiæ, & ſperate in Domino.* Sylveira hìc.

Expectantium aquæ motum. Joan. 5. 3. In omni expectatione bonorum ſperandorum patientia opus eſt. Hinc Jacobus ait ſub ſimilitudine in ſpe agricolæ; *patientes eſtote-ecce agricola expectat.* cap. 5. 7. Sim. Caſſ. lib. 5. c. 27.

Supervacuè in Deo ſperare convincitur, qui, ſine operum bonorum exercitatione, divina ſe credit poſſe fruitione lætari. S. Laurent. Juſt. ſ. in feſto Corp. Chr.

Spes ſine vita virtutum, & devotionis dulcedine, non eſt ſpes, ſed præſumptio. S. Bernardus. S. ſup. Salve.

Spes ad modum fumi ex igne, ideſt, charitate, provenit; in altum aſcendit, in fine deficit, ideſt, in gloria. S. Thom. Aqu. prologo in ep. Eph.

Conchæ in littore ad Orientem ſolem panduntur. Lem: *ſpes dilatat. Bonus eſt Dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti illum.* Thr. 3. 25. Heſius.

Anchora infixa, ſed fune rupto, quo alligata erat Lem: *Tolle fidem; ſpes nulla futura eſt. Deus autem ſpei repleat vos omni gaudio, & pace in credendo; ut abundetis in ſpe, & virtute Spiritus S.* Rom. 15. 13. Id.

§. IX.

Spera, & time.

Num. I.

Symbola.

Ex Veteri.

V*Iditque in ſomnis ſcalam.* Gen. 28. 12. S. Hieron. ep. ad Geront. Aſcendebant Angeli, & deſcendebant: ut nec peccator deſperet ſalutem; nec juſtus de ſua virtute ſecurus ſit. Sunt, qui quandoque Angelica puritate nitentes, converſationem ſuam in cœlo habere videbantur, miſerè ceciderunt.

Sic è contra plures, qui à terrena, & beſtiali vita, pœnitentiæ pennis, ad angelicam, & cœleſtem, vitam aſcendunt. Ramirez in 3. p. 5.

Per diem in columna nubis; & per noctem in columna ignis. Ex. 13. 21. Docemur, inter timorem, & ſpem, incedere, in columna nubis lucida, & ardente, qua populus Hebræus ducebatur. Sic intelligit S. Clem. Alex. Orat. ad Græcos: hoc ſimul eſt gratiæ, & timoris indicium. Si obedieris, lucem; ſi non obedieris, ignem. Fernandius in Gen. 1. 1. ſect. 1.

Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt. Deut. 4. 24. Et tamen dicitur Cant. 1. 2. *oleum effuſum?* Cur? ignis eſt, ut peccator timeat; oleum, ut ſperet miſericordiam. Pſ. 146. 11. *beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum; & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus.* Sylveira in Luc. 5. q. 16.

Ne declines ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Prov. 4. 27. Nè præſumas ad regnum de juſtitia tua; ne præſumas ad peccandum de miſericordia Dei: ab utroque te revocat præceptum Domini divinum; & ab illis altitudine, & ab iſta profunditate. S. Auguſt. in Pſ. 31. Juſtus declinat ad dexteram, qui de ſua juſtitia, & viribus præſumit: injuſtus declinat ad ſiniſtram, qui, propter carnis fragilitatem, ſalvari ſe poſſe deſperat. Salonius in Pſ. 4. 27.

Læva ejus ſub capite; meo, & dextera illius &c. Cant. 2. 6. Læva ſponſi juſtitia eſt, quæ per timorem fulcit Eccleſiam, nè corruat in peccatum: dextera ſponſi eſt miſericordia, quæ per ſpem amplexatur, & conſolatur Eccleſiam, nè deſperet: *ſperantem in Domino miſericordia circumdabit*, Hugo Cardinal. hic.

Surge Aquilo, & veni Auſter. Cant. 4. 16. Aponius per Aquilonem intelligit metum; per Auſtrum verò ſpem. Hi venti, licèt oppoſita è regione perflent, mirè conſpirant, hortum ſponſæ ut ventilent, & odorem flores exhalare faciunt. Pinna Ethol. 17.

Ex Novo.

Non fiat fuga veſtra in hyeme, vel Sabbato. Matth. 24. 20. Hyeme à Deo fugit, qui, conſiderata ſeveritate juſtitiæ ſuæ, nimio terrore concuſſus, in deſperationis barathrum ruit. Fugit autem Sabbato, qui nimis de Dei bonitate præſumit. S. Bernardinus ſ. 30. Act. 2.

Erat aſpectus ejus ſicut fulgur, & veſtimentum ejus ſicut nix. Matth. 28. 3. S. Gregor. hom. 21. in Evang. in fulgure terror timoris eſt, in nive autem blandimentum candoris. Quia verò omnipotens Deus, & terribilis peccatoribus, & blandus eſt juſtis; rectè teſtis reſurrectionis ejus Angelus, & in fulgure vultus, & in candore habitus, demonſtratur: ut de ipſa ſua ſpecie & terreret reprobos; & mulceret pios. Unde rectè quoque populum per deſerta gradientem, columna ignis in nocte, & columna nubis præibat in die. In igne terror eſt, in nube autem nivis blandimentum: dies verò vita juſti; & nox accipitur vita peccatoris. Sylveira Marci 16. q. 11.

Habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem, & de ore ejus &c. Apoc. 1. 16. Cur gladium jungit? Richardus à S. Vict. poſtquam dixit, quòd habebat ſeptem ſtellas in dextera ſua, ut hoc eis eſſet ad conſolationem; ſtatim addit, quòd gladius ex utraque parte acutus de ore ejus exibat; quod eſſet ad correptionem: & illud conferret fiduciam de gratia; iſtud incuteret terrorem de negligentia: ut inde ſumerent ſecuritatem, nè deſperarent; hinc cautelam, ut ſemetipſos emendarent. Stellis ingerit ſpem, gladio timorem: ut cum ſpe, ac timore, viventes cautos ſe habeant; ut timore pœnas fugiant, ſpe ad prœmia animentur. Sylveira hìc.

Iris erat in circuitu ſedis. Apoc. 4. 3. Iris, quæ thronum Dei cingebat, ex Ruperto, miſericordiam denotabat. Et quidem ex inſtituto pacis Symbolum fuit: audito tamen iridis nomine ſerenitatem in aere concipis. At ſubdit: *& de throno procedebant fulgura & voces & tonitrua.* Octavianus in Eccl. 2. 7.

In peccatoris pectore debet ſpes, & formido conjungi: quia in caſſum miſericordiam ſperat, ſi non etiam juſtitiam timeat: in caſſum juſtitiam metuit, ſi non etiam de miſericordia confidit. Mola ſuperior, & inferior, ità ſibi neceſſario junguntur, ut una ſine altera inutiliter habeatur. Ità S. Rupertus Abb. l. 1. in Deut. 29.

Tunica tua eſt ſpes ad Deum: quia ſicut tunica habet duas manicas; ſic in ſpe ſit miſericordia, & juſtitia: ut ſic ſperes de Dei miſericardia, quòd non negligas juſtitiam ejus: & ſic cogites juſtitiam ejus, ut non oblivíſcaris miſericordiam. l. 1. Revel. S. Brig. c. 7. V. B. Virg.

Vide plura Miſericordia. Juſtitia.

Num. II.

Motiva.

Ex Veteri.

Deducit ad inferos, & reducit. 1. Reg. 2. 6. S. Gregor. hic: Ut mortificet, ducit ad inferos, & ut vivificet, reducit ab inferis. Omnipotenti enim Deo ad inferos ducere eſt peccatorum corda æternorum cruciatuum conſideratione terrere. Et quoque ab inferis reducere, eſt territas pœnitentium, atque commiſſa lugentium mentes ſpe vitæ indeficientis attollere. Apud Pinnaam. in Eccl. Ethol. 17.

In manibus portabunt te. Pſ. 90. 12. Vultis ſcire, quas intelligam duas manus? duplicem utique demonſtrationem: dum ſcilicet hinc tribulationum brevitas, inde æternitas tribulationis, demonſtratur. S. Bernardus hic. q. d. duæ hæ manus (non enim dicitur, in manu) ſunt ſpes, & timor; quibus cuſtodiunt, & protegunt, Angeli clientes ſuos. Pinna Ethol. 17.

Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ, & veritatis ſuæ. Pſ. 97. 3. In uno communet, ut miſericordem Dominum quæramus; in altero, ut futurum Judicem formidemus. Sic iſta ſalutaris, pretioſaque, conjunctio; & ſpei nobis cauſas tribuit, & timoris. Caſſiodorus hìc.

Conſilium meum placeat tibi; & peccata tua eleemoſynis redime-forſitan ignoſcet delictis tuis. Dan. 4. 24. Cùr dubiam fecerit indulgentiam? *forſitan ignoſcet.* S. Chryſoſt. hom. 25. in Act. hoc dixit, non ambigens; ſed volens regem ampliùs terrere. Si enim affirmando dixiſſet; negligentior factus eſſet: metus enim à dubitatione profectis magis impellit; & propter hoc certum, & manifeſtum non fecit. Did. Nyſſ. fer. 6. D. 4. Quadr. §. 6.

Ex Novo, & Patribus.

Acceſſit retrò. Matth. 9. 20. Audiens beneficia in ſuos populares ſperat attactu veſtis ſalutem. *Acceſſit* tamen *retrò*. Cur non ante faciem? Timore, qui immunda, & indigna. S. Chryſol. ſ. 34. agebat mulier, ut ſibi, & rediret ſanitas, & verecundia non periret: curabat, nè cura ſua ad curantis redundaret injuriam: providebat, ut redderetur ſibi ſalus, ſalva reverentia Salvatoris. Sylveira in Apoc. 1.

Simile-homini regi. Matth. 22. 2. Vive inter ſpem, & metum. Quot perierunt, qui Deum hominem tantum cogitarunt, dum viverent; & in Deum Regem incurrerunt in morte: qui in vita nimis profiſi de miſericordia Dei, in morte inciderunt in illius juſtitiam. Did. Nyſſ. D. 19. Pent. §. 5.

Tunc abiit unus de duodecim. Matth. 26. 14. S. Chryſoſt. hom. de proditione Judæ: quando proſtituta lupunar exivit, Diſcipulus gehennam intravit. Non ergo, videndo meretricem, de tua liberatione deſperes: ſed & Judam cogitando, non debes eſſe ſecurus! utrumque enim periculoſum eſt, & confidentia, & deſperatio. Vide, licet frequenter, & ſpem, & timorem, Deus conjungit; quibus homines à peccatis eruat: timorem ex ruina recedentis Judæ, & ſpem ex accedentis Magdalenæ converſione, facit. Pinna Ethol. 17.

Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. Matth. 26. 41. Timorem, & ſpem, Deus nobis indidit in ipſa hominis formatione. Nam, ut notat S. Chryſoſt. hom. de humilit. animam condidit ſpiritualem, & Angelis affinem; quæ nos in ſpem erigeret patriæ cœleſtis. Corpus verò animale; quod nos ad ima traheret, & timorem incuteret: ut inter ſuperna, & inferna, ſuſpenſi, ſperemus, & timeamus. Pinna Eth. 17.

Exi à me, quia homo peccator ſum Domine. Luc. 5. 8. Ex hoc duo notantur: timor de peccatis, *exi à me &c.* ſpes de miſericordia. *procidit ad genua Jeſu.* S. Antonius ſ. D. 5. Trinit.

Ecce mulier. Luc. 7. 37. Non contemplatur facies epulantium; id ſolùm agere intenta, qua parte poſſit adire Jeſum. Non interrogat, non interrogatur; omnia in ſilentio ſunt. Inter ſpem, & metum, conſiſtebat. Impellebat ſpes, repellebat metus, ne propelleretur à voto. Sim. Caſſ. l. 9. c. 28.

Stans retrò ſecus pedes ejus. Luc. 7. 38. Goffridus Abb. ſ. 9. hæc peccatrix, dum dilectio dat ei ſpem, & memoria ſuorum peccatorum incutit timorem; dubitavit penè, quid faceret? quoniam ad Chriſtum accedere propriùs, recordatio criminum, & timor, eam retardabant: & ab illo abſtinere diutiùs ſpes, & dilectio, prohibebant. Timore tandem bonæ ſpei concorditer ſociato, ambo duces peccatricis mulieris fiunt. Beati tales duces! quia ſemper ad Chriſtum ducunt. Sylveira hìc.

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc. 23. 43. O res novas; & admirabiles! latro cum Chriſto, cum diabolo Diſcipulus Judas! Lux eſt in tenebras converſa; tenebræ ſunt in lucem commutatæ: Agnus lupus, & lupus agnus. S. Chryſoſt. tom. 6. orat. in deſcenſum Chriſti ad inferos. Sed, nè fortè, chariſſimi, aliquem nimis ſecurum faciat, aut remiſſum, tam nova felicitas crudelitatis; nè fortè dicat aliquis in corde ſuo: non me uſque adeò conturbet, & cruciet, rea conſcientia. Video ſub momento, video ſub exiguo ſpatio, latroni crimina ſua donata; & mihi reſoluta, mente concipiuntur. Primùm conſiderandum in latrone illo, non ſolum credulitatis compendium, ſed devotio: ſed temporis illius, ſub quo hæc agebantur, occaſio; quo juſtorum legitur titubaſſe perfectio. - Immittit diabolus ſecuritatem, ut inferat perditionem: neque dinumerari poſſunt, quantos hæc inanis ſpei umbra

umbra deceperit. Deterreant, quæſo, nos ab hac perſuaſione innumerabiles populi, ſub tali ſecuritate nudi, & vacui, bonis, & malis pleni, ex hac luce prærepti. Ipſe ſe ſeducit, & de morte ſua ludit, qui hoc cogitat: poteſt mihi extremi temporis indulgentia ſubvenire. Non eſt hoc: primùm, quia periculoſiſſima eſt in ultimum diem promiſſa ſecuritas: deinde ſtultiſſimum eſt; ut cauſa, qua de neceſſitatibus agitur æternis, inutilitatibus vitæ deficientis committatur extremis. - ille autem beatus latro vitæ prædam ſubitò rapiens, nec ſalutis tempora ſcienter diſtulit, nec remedia ſtatus ſui in momenta ultima infelici fraude poſuit. S. Aug. ſ. 120. de temp.

Infremuit. Joan. 11. 33. Lazari reſuſcitatio typus eſt reſuſcitationis peccatoris à morte culpæ ad vitam gratiæ. Multa egit in reſuſcitatione Lazari Chriſtus; docens; difficultatem reſuſcitationis ſpiritualis. *Infremuit*: nè putemus, illum fore perpetuò bonum, dulcem, ſuavem. Sed cogitemus, illum ſcire etiam leonis inſtar fremere. Dæmon facit contrarium: ante peccatum facilem promittit veniam, miſericordiam extollit, minuit juſtitiam. At, poſt peccatum, dum redire vis ad pœnitentiam; vertit folium. S. Greg. Nyſſ. hom. 5. in Cant. Sathanam vocat dæmonium improbum, & Lunare, hoc eſt, Lunæ ſimile: quia ſicut illa ſuas habet, per intervalla, accretiones, & diminutiones: ſic dæmon de juſtitia diminuit ante peccatum, eandem poſt peccatum auget. Did. Nyſſ. fer. 6. Dom. 4. Quadr. §. 6.

Ex utroque homines periclitantur; & ſperando, & deſperando. Sperando quis decipitur; qui dicit, bonus eſt Deus, miſericors eſt Deus; faciam, quod mihi placet, quod lubet: laxabo habenas cupiditatibus meis, impleam deſideria animæ meæ. Spe iſti periclitantur &c. Metuendum eſt, nè te occidat ſpes; &, cùm multùm ſperas de miſericordia, incidas in Judicium. S. Auguſt. t. 33. in Evang.

Nemo præſumat de meritis ſuis; nullus deſperet de malis ſuis. S. Chryſoſt. in Pſ. 41.

§. X.

Spes longanimis.

Ex Veteri.

C*Oncepitque, & peperit filium in ſenectute ſua.* Gen. 21. 2. Ubi Abrahami devotio plus emicuit? expectatione? an oblatione filii ſui? Zeno Veron. ſ. 1. de Abrah. Abraham Patriarcha noſter exploratus à Deo, in ſenectute ſuſcepit filium. Nihil tamen ſollicitum patri -- Ecce prima devotio, libenter excipere, quod ſerò datur. Magna devotio, quæ filium immolat; ſed prima, quæ expectat. Naxera in Joſ. 10. §. 40.

Deprecatuſque eſt &c. Gen. 25. 21. Hebr. *Jethar*, ideſt, multùm, & inſtanter precatus eſt. Unde S. Chryſoſt. ho. 49. cenſet, Iſaac per viginti annos oraſſet pro ſterilitate Rebeccæ tollenda; ac vigeſimo demum anno impetraſſe. S. Juſtus ille, inquit, ità virtute præditus, & tantam apud Deum gratiam habens, tantam præ ſe tulit conſtantiam, & ſtudium, continuò Deum orando, ut ſolveretur Rebeccæ ſterilitas. Quid dicemus nos qui tantis peccatorum oneribus premimur: ſed, etſi parvo tempore ſtudium aliquod exhibuerimus, torpeſcimus & reſilimus; niſi ſtatim exaudiamur &c.

Imple cornu tuum oleo; & veni, ut mittam te ad Iſai Bethlehemitem: providi enim in filiis ejus mihi regem. 1. Reg. 16. 1. Dicitur Deus Davidem, cùm adhuc puer eſſet, in regem elegiſſe: ſed, priuſquam illud impleretur, multum temporis præteriit, plurimoſque labores David perpeſſus fuit. Quibus exactis poſſeſſionem regni ſuſcepit. Diez conc. 3. D. 2. Epiph.

Aſael curſor velociſſimus. 2. Reg. 2. 18. Aſael, dum nimis currit in victoria, occiſus eſt. v. 23. S. Paſchaſ. l. 5. in Thr. Aſael curſor erat velociſſimus, tamquam unus ex capreis; neſciens veloces animi motus patientia, & gravitate, temperare. Unde, dum velociùs ſequitur hoſtem, ictus vulnere periit. Baeza t. 2. l. 2. c. 9. §. 3.

Salomon ſtatuit duas columnas in porticu templi. 3. Reg. 7. 21. vide hoc titulo §. 1. ſub initium.

Poſuiſtis vos tempus miſerationis Domini, &, in arbitrium veſtrum, diem conſtituiſtis ei &c. Judith. 8. 13. *Expectemus humiles conſolationem ejus.* v. 20. &c.

A cuſtodia matutina uſque ad noctem, ſperet Iſrael in Domino. Pſ. 129. 6. *De manè uſque ad veſperam finies me.* Iſa. 38. 12. ideſt, conſummabis me. Non in ſolo manè viſitationis, aut tantùm in veſpera tentationis; ſed in utroque ſimul erit perfectio mea. Stultus ego, qui tantùm ſperabam uſque ad manè; cùm David dicat: *à cuſtodia* &c. S. Bernardus ſerm. de Cantico Ezechiæ Proph.

Metuentes Dominum ſuſtinete miſericordiam ejus. Eccl. 2. 7. Horologium, quod in pectore geſtatur holoſerico obductum, ſilet quidem; ſed ſuo tempore, cùm opus erit, vocem dabit. Dabit etiam ſuum auxilium Deus expectanti, & ſuſtinenti, miſericordiam ejus. Octavianus hìc.

Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Iſa. 5. 18. *qui dicitis, feſtinet, & citò veniat* &c. v. 19. Ecce in trahenda iniquitate, & vanitate, quàm longos trahant funes, quàm longa conſiſtunt pertinacia; ut ſine fine funis efficiatur. Verùm ut Deum trahant, dicunt: *feſtinet, & citò veniat.* Nulla Dei moram ferunt; nihil à Deo volunt: non feſtinantem illum repellunt, ſi tantiſper retardet. Baeza t. 2. l. 5. c. 3. §. 7.

In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ. Iſa. 28. 5. Sept. *erit Dominus corona ſpei ornata gloria.* Licèt Deus omnia benefacta liberaliſſimè muneretur; cumulatioribus tamen remunerat ſpem, & deſiderium gloriæ: non eſt enim martyrium par flagranti deſiderio. Did. Nyſſ. fer. 6. Dom. 1. Quadr. §. 1.

Si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit. Habac. 2. 3.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Nolebant venire. Matth. 21. 3. 4. invitati ad nuptias. Iterum mittit Rex ſervos cum tali mandato: *prandium meum paravi; tauri mei, & altilia, occiſa ſunt, & omnia parata; venite ad nuptias.* Cur monet, in promptu eſſe omnia; nec aliud reliquum, quàm venire, & inſtructæ jam menſæ aſſidere? Cauſa hæc eſt: vocabantur primo nuntio ad nuptias, & ad prandium; cùmque invitati putarent, moras fore in celebritate nuptiarum, nolebant venire. Nam homines omni voluptati renuntiare malunt, quàm diu illam expectare. Plus enim ponderis habet dolor deſiderii præſentis, quam gaudium boni futuri. Itaque Rex, ut certò illos convivas habeat, monet; invitaſſe illos non ad expectandum, ſed ad prandendum. Did. Nyſſ. antè cit.

Et vos ſimiles hominibus expectantibus. Luc. 12. 36. Vel expectantibus aſſimilari ſic arduum, ut beatitudinis prœmio expectationis laborem molliat. *Beati ſunt ſervi illi*, S. Chryſol. ſ. 24. nè quis longæ expectationis fatigatione ſuccumberet, perſeverantibus beatitudinem cœleſtem, cœleſte promittit obſequium. Naxera in Joſ. 10. § 40.

Triginta & octo annos habens in infirmitate ſua. Joan. 5. 5. Pudeat nos, pudeat, dilectiſſimi, & incredibilem ſocordiam noſtram deploremus: Octo, & triginta, annos hic expectaverat, expectabatque; neque ejus impletum eſt deſiderium, que negligentia ſua non ſanabatur; ſed præventus ab aliis: neque propterea deſperavit. Nos autem, ſi vel decem dies orationibus invigilantes non exaudimur, jam tepeſcimus. S. Chryſoſt. hom. 53. in Joan. 5.

Cùm ſerò eſſet die illa. Joan. 20. 19. Deus licèt mille modis fidem, ob ſpem, amicorum ſuorum probet; ut plurimùm tamen ſerò, & circa veſperam, in rebus adverſis opitulatur; cùm nullum aliunde auxilium expectatur. Quem probandi modum ſi Deus non uſurparet, plurimæ, quæ jam ſplendent, virtutes obſcuræ in Mundo laterent. Si enim præceptum, quò volebat, ut Abraham filium immolaret, ille ad hoc patrandum domo egreſſum revocaſſet; admirabilem Iſaaci obedientiam nempe omnino cognitam habuiſſet. Gen. 22. 1. Si diluvium. Gen. 8. 5. non niſi triduo, aut quattriduo, duraſſet, ſinceritas, pietas, & magnanimitas Noemi nemini cognita fuiſſent. Si calamitates Job 1. 13. &c. ad primæ claudis nuntium finem habuiſſent, quis unquam patientiam illius deprædicaſſet? Si Laban tempus ſervitutis Jacobo non prorogaſſet. Gen. 39. 27. nemo cognitum haberet, quo amore Rachelem afficeret. Beſſeus Dom. in Alb.

Ecce prima devotio, libenter excipere, quod ſerò datur: nam & riſit Sara, manus juventutis ſubiens in ſenecta. S. Zeno Ver. ſ. 5.

Verbum in uterum Virginis deſcendit; ut ſpem daret laborantibus, peccantibus indulgentiam, diligentibus pacem, atque expectantibus mercedem. S. Laur. Juſt. ſ. de Annunt.

Nihil aliud eſt longanimis, quàm qui arduum aliquod ex ſpe ſemper, ac diu dilatum, patienter expectat, & hoc à Spiritu S. S. Th. Aq. Lect. 2. in 2. Cor. 6.

In his, quæ ab omnium largitore quæruntur, oportet, immò expedit, expectare tempus, locum, donationis, modum, quantum, & quale. Sim. Caſſ. l. 6. c. 1.

Genius quaſi feſſus, & ſopore laſſus, incubat anchoræ. Lem. *Juvat feſſos. Habebis fiduciam, propoſita tibi ſpe, & defoſſus ſecurus dormies.* Job 11. 18.

Spes eſt dura; ſed lenit tamen
Viæ labores. Non ſolet tranquillitas
In delicati pectoris molli toro
Secura permanere. Spe dura jacet
Securitas; ſpes dura tranquillum facit
Sibi incubantem, ſæviant venti licèt,
Dominentur undæ; ſomnium ex illis tamen
Spes dormienti facere jucundum poteſt.
Heſius.

Genius erectam amplexatur anchoram. Lem. *Conſtantem ſpes ſumma coronat. Singulariter in ſpe conſtituiſti me.* Pſal. 4. 10.

Idem.

Anchora inſigitur. Lem. *Spes ferit & tamen una juvat, mentemque quietem ſola facit. Fundati, & ſtabiles, & immobiles à ſpe.* Coloſſ. 1. 23.

Idem.

§. XI.

Spes maximè floret in arduis; diffidentia ſui &c.

Ex Veteri.

F*Aciam te in gentem magnam.* Gen. 12. 2. Abraham adhuc juvenis erat, cùm ei Deus promiſit multiplicationem ſeminis; præteriitque multos annorum numerus, & mortua ejus natura: & tamen nihil fluctuat fide. Et ætate quidem ſeneſcebat, ſpe verò juveneſcere videbatur. Iſidorus Clarius l. 1. or. 18.

Egreſſi ſunt omnes cum turmis ſuis, populus multus nimis, ſicut arena, quæ eſt in littore maris; equi quoque, & currus, immenſæ multitudinis. Joſ. 11. 4. Vides ingentem Chananæorum potentiam: Joſue vero equos, aut currus, non audies. *Venit Joſue & omnis exercitus cum eo adverſus illos ad aquas Merom.* Cur nullus bellicus Joſue apparatus refertur? Lyran. apparatus belli ex parte Joſue magis erit in confidentia Dei, quàm in confidentia armorum. Unde ſubditur: *dabo omnes iſtos vulnerandos in conſpectu Iſrael.* v. 6. Pſ. 19. 8. *hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei noſtri ſperavimus.* Naxera in Joſ. 11. §. 17.

Equos eorum ſubnervabis, & currus igne combures. Joſ. 11. 6. Aptiùs videbatur, uti capitis contra hoſtes, equis, & curribus uterentur. Imò ut Iſraelitis augeat triumphos, bellicos exterminat apparatus. Si equis, & curribus, abundent, fors de armis ſperabunt victoriam: & quanto humana creverit confidentia, divina minuetur fiducia. Ac ſic duplex obſtabit reportandis triumphis cauſa: nempe, & mundialis potentiæ ſuperbia; & imbecillior divini auxilii fiducia. Abulenſ. q. 4. Erat (præceptum) ad utilitatem illorum; qui, ſi ipſi haberent currus, & equos, videntes eſſe fortiſſimam armaturam; inciperent confidere viribus ſuis, & non tantum attenderent ad Deum: unde conſequenter Deus non attenderet ad eos & caderent in manus hoſtiles. Cùm autem nihil armaturæ fortis haberent, in qua confidere poſſent; ad Deum ſe convertebant, qui eriperet eos. Naxera ib.

Reſponderunt Filii Joſeph: non poterimus ad montana conſcendere. Joſue 17. 16. Joſue, dum honeſte timidos, ſuiſque viribus haud innitentes, agnoſcit; fortitudinem laudat, & ſecurum de hoſtibus triumphum promittit: *populus multus es, & magnæ fortitudinis. Non habebis ſortem unam; ſed tranſibis ad montem, & poteris ultrà procedere.* Naxera in Joſ. 17. §. 27.

Dixitque ei Gedeon - ubi ſunt mirabilia ejus, quæ narraverunt Patres noſtri &c. Reſpexitque ad eum Dominus, & ait: vade in hac fortitudine tua &c. Judic. 6. 13. 14. Theodoretus q. 12. in Judices: quoniam memor erat mirabilium Dei, firmamque de Deo tenebat opinionem; illum, ſi vellet; facilè liberare poſſe à calamitatibus, quibus detinebantur: meruit, ut audiret ab Angelo: proficiſcere in robore fidei hujus, & vinces. Neque damnet quiſquam ea, quæ ſequuntur; non enim velut diffidens de eo dixit: *familia mea minima eſt in tribu Manaſſe; & ego minimus in domo patris mei*; ſed ut de ſe modeſtè ſentiens. Judic. 6. 15.

Non vales reſiſtere Philiſthæo iſti &c. 1. Reg. 17. 33. Quid David? *nunc vadam, & auferam opprobrium populi.* v. 36. S. Baſilius Seleuc. or. 15. qua ratione avertere conatus es à propoſito certamine, acriùs ò Rex, ad pugnam exacuiſti. Hic quidem bellator, ego verò belli inexpertus; quæ res animos mihi facit: neque enim viribus meis fretus, ſed gratiæ, in aciem prodeo. Naxera in Joſ. 3. §. 27. humana imbecillitas, non ignaviæ ſuffragium, ſed ſollicitudinis ſit fomentum.

Etiamſi occiderit me, in ipſo ſperabo. Job 13. 15. Quàm omnino ab omni confidentia ſui dejectus fuit ille, qui inter omnes orientales magnus apparuit. *Deſperavi,* inquit, *nequaquàm ultrò jam vivam.* c. 7. 16. Deſperaſſe ſe dicit: ſed dubitas fortè, de quo? de Domino? an de ſeipſo? Audi ergo, quid alibi dicat, & agnoſces, quàm fortiter in Domini confidentia nixus manebat: *etiamſi occiderit, &c.* Richardus à S. Vict. de erudit. hom. inter.

Deus noſter refugium, & virtus. Pſ. 45. 1. Remaneas inermis, non habes ullum adjutorem tuum: & quantò magis infirmus es, nulla tua arma habens tantò magis te ſuſcipit, de quo dictum eſt: *ſuſceptor noſter Deus Jacob* v. 8. Omnia arma ſua perdiderat, tamquam fortitudinis ſuæ, qui dicebat: ego autem non *gloriabor* niſi *in infirmitatibus meis.* S. Auguſt. hic.

Dabo ei - vallem achor, ad aperiendam ſpem. Oſ. 2. 15. Ideſt, conſtituam eum in profunda valle turbationis, & tribulationis, ut portæ ſpei: quæ ei clauſæ videbantur, aperiantur ei videnti; quàm mirabiliter eum à cunctis malis eripio. Ideò ſequitur requies in ipſis tribulationibus: ut quæ antea cauſa erant tribulationibus, icipiant eſſe cauſa quietis; ut ſub illis cubent, qui priùs illis torquebantur, juxta vaticinium Iſ. 65. 10. *erunt campeſtria in caulas gregum, & vallis Achor in cubile armentorum, dum gloriantur in tribulationibus.* Rom. 5. 3. *& omne gaudium exiſtimant* &c. Jacobi 1. 2. De Ponte in Cant. 1. 6. l. 3. Exh. 1.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Invenerunt lapidem revolutum à monumento. Luc. 24. 2. Vident revolutum lapidem: quia ubi humana virtus diffidit, virtus ſuperna perficit de cœlo; præſtat auxilium his, qui piè de humanis, atque terrenis, diffidunt. Sim. Caſſ. l. 14. de Reſurr. hic.

Cùm infirmor, tunc potens ſum. 2. Cor. 12. 5. 10. S. Paulus infirmitate non gravaretur, fortè ſuperbiret, & ſuperbia rueret, palma hoſti conceſſa. Naxera in Joſ. 3.

Fore idoneum me ad iſta deſperavi; ſed ipſa mea deſperatione robuſtior, ad illlum ſpem protinus erexi, per quem aperta eſt lingua mutorum, qui *linguas infantium facit diſertas.* S. Greg. in Job ep. ad Leonardum c. 2.

Magna fides, eſt velut *granum ſinapis.* Matth. 13. 31. quantitate minimum, ſed virtute maximum: nam quantò minùs de ſe præſumit; tantò majora in Deo audet, petit, & recipit. De Ponte in Cant. 1. 1. Exh. 2. licèt infinitis gladiis igneorum telorum, & malitiæ paſſionum; nec non abſurdarum, atque pravarum, cogitationum quotidie unumquemque fratrem malignus impugnet: licèt etiam impetum faciat, ut à via juſtitiæ nos avertat, relaxetque, ac in deſperationem inducat; tantò magis ad Deum confugere oportebit, & ſpem in eo defigere. Nam ſic animas vult probari; quæ ad ipſum recurrunt: ut verè conſtet, ſe omnia odio habentes, ſolum Deum dilexiſſe. S. Eprem. ſ. ad pietatem.

Alia. Lem. *Abjecta non everſa. Tribulatio patientiam operatur; patientiam autem probationem; probatio verò ſpem. Spes autem non confundit.* Rom. 5. 3. 4. 5. Heſius.

Genius è dura anchora ſilice ignem elicit. Lem. *Spes à duris micat edita rebus. Per patientiam ſpem habeamus.* Rom. 15. 4.

Vide Fiducia.

Miſcellanea.

Tribus in rebus Chriſtiani culminis fundamenta conſiſtunt, ideſt, in ſpe, in fide, & in charitate: Tolle ſpem, torpet humanitas tota: tolle ſpem, artes, virtuteſque univerſæ ceſſabunt: tolle ſpem, & interrupta ſunt omnia. S. Zeno Veron. ſ. de fide &c.

Si Moyſes fraudatus eſt à deſiderio ſuo, cujus ſpes non pendeat in dubio? quaſi puero porrigis pomum, & retrahi manum. Fortè non tam fortiter doleret, ſi non videret. Creſcit aviditas ſcintillata ex viſione, ardentiùs flaveſcit anima in muneris oblatione. Sed quò uberiùs concepta ſpes gaudet, deſperata acriùs dolet. Cui es parciturus? Si Moyſi non parcis. Petrus Cell. l. de panib. c. 11.

TITULUS XXXIV.

SPIRITUALIA.

§. I.

Præfer corporalibus.

A*Pparuit Dominus Deus Abraham, & dixit ei: ſemini tuo dabo terram hanc: qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei.* Gen. 12. 7. Hebr. *quia apparuerat ſibi.* Altaria ſtatuit, & victimas Deo immolavit; non propter ſceptra promiſſa; ſed quia dignatus ipſum inviſere. Tanto in pretio gratias ſpectantes ad ſpiritum habuit. Gratus fuit offerendo, non ob promiſſam terram: ſed quia apparuerat ſibi. Caducis rebus, quæ ad parandam æternitatem non juvant, noluit tribuere pretium, quod revera non habent. Oliva tom. 2. conc. 19. die Ven. 6. Quadr.

In hoc feriam vobiſcum fœdus, ut eruam omnium veſtrum oculos dextros. 1. Reg. 11. 2. Dexter oculus, bona ſpiritualia, ſiniſter corporalia, ſignificat. S. Bernardus in Pſ. 40. ſ. 7. inducens illud Pſ. 15. 8. *Dominus à dextris eſt mihi, nè commovear*: hæc gratia, & miſericordia Dei, in ſervos ſuos, ut in eorum ſiniſtram, velut diſſimulans dexteræ, ſemper ſtudioſus aſſiſtat protector, juxta illud: Dominus *à dextris eſt mihi.* Mendoza hic.

Regina auſtri venit à finibus terræ, audire ſapientiam Salomonis. Matth. 12. 42. Poterat ante egreſſum cogitare: ſi regno excedo, in id prorumpent proditio, diſcordia, rebellio: vicini reges in regnum facient impreſſionem: orientur civiles diſcordiæ; fiſcus gravia damna patietur, exercitus diſſolventur; populus impatiens regi à pluribus regem novum eliget. Unde ego, quæ regina nunc ex eo; regrediar, vel privata, vel captiva. Vivat Deus, qui tam illuſtris regina documenta

Spiritus non poſtpoſuit ſecuritati Imperii. Auth. Imp. Op. non dixit illas: cui commendo gubernationem; nè fortè, dum vado, & redeo, aliqua contra Imperium Reum adverſa naſcantur. Cùm eſſet gentilis, & mulier, tantam longitudinem itineris conficere non eſt impedita. Oliva ibid.

An non extremæ dementiæ, & iniquitatis eſt; non tantum ſtudii, ac ſollicitudinis in rebus ſpiritualibus ponere, quantum circa temporalia, & fluxa monſtramus? S. Chryſoſt. lib. 3. adv. vituperatos vitæ Monaſticæ.

§. II.

Spiritualia obſcura ſunt carnalibus.

M*Ichol vidit regem David ſubſilientem, atque ſaltantem coram Domino, & deſpexit in corde ſuo.* 2. Reg. 6. 16.

Hæc in proverbiis locutus ſum vobis. Joan. 16. 25. De rebus ſpiritualibus apud eos diſſerere, quibus nulla Spiritus cura, tantundem eſt; ac mera ænigmata iis proponere. Non erant ſemper nimis, vel difficilia, vel obſcura, quæ Chriſtus Diſcipulis ſuis dicebat; in proverbiis tamen loqui ajebat: quia ad intellectum eorum non penetrabant: nondum enim planè conſumptus erat in illis omnis terrenorum affectus; à quo fiebat, ut cognitionem ſpiritualium ſatis aſſequi non poſſent. Did. Nyſſ. D. 5. Paſch. §. 5.

Infans in tenebroſo natus carcere, ludit, jocatur, lætatur: quia, quid ſit lux, ignorat. Mater autem, cui lucis ſuavitas nota fuit, lamentatur triſtis. Sic quia parum ſcimus, de ſpiritualibus, & æternis; ut parvuli in ſervitute, & obſcuritate enutriti, ſenſibilia amplectimur, vanis gaudemus; quia bona æterna non guſtamus. Sancti, qui animo in cœlis erant, ſuſpirabant, & flebant. Stella de cont. &c. p. 1. c. 56.

§. III.

Spiritualis vitæ ſigna.

A*Rgumentum* veræ ſpiritualis vitæ habet, cujus Spiritus carni penitus dominatur: qui tam citò, & tantum ſentit incommodum ſpirituale, ſicut & corporale: & tantum vitat locum, tempus, & homines; ubi & per quos lædi poteſt in ſpiritu, ſicut ubi lædi poteſt, & offendi in corpore. Et qui tam citò ſtudet mederi ſpiritui, quàm corpori-qui tantum delectatur in cibis ſpiritualibus. Albertus M. parad. an. c. 28.

Vita ſpiritualis eſt, plus curare de Spiritu, quàm de corpore. S. Vinc. ferr. ſ. 3. Pent.

§. IV.

Varia.

O*Culi tui columbarum.* Cant. 1. 14. Caſſiodorus, Origenes, Beda, Theodoretus, & S. Bernardus ſ. 45. per oculos columbæ accipiunt intuitum ſpiritualium: quo ſcilicet anima in res non carnales, ſed ſpirituales aſpicit; eaſque appetit, & intendit. Cornelius hic.

Et ſurgentes eadem hora. Luc. 24. 33. Obliti ſunt corporalium, ſpiritualibus jam refecti: repudiarunt corporis menſam, pigritiam abjecerunt. Regreſſi ſunt Jeruſalem: bona ſcilicet nuntiare, quæ viderant: ut conſolatio, quæ illis per hujuſcemodi viſionem erat propria, fieret cum cœteris ipſorum relatione communis. Sim. Caſſ. l. 14. hic de Reſurr.

Dignum protinus eſt, cùm ſpiritualia intenduntur, quòd corporalia remittantur. Sim. Caſſ. l. 1. c. 10.

TITULUS XXXV.

SPIRITUS.

N*Oſti, quòd Eſau frater meus homo piloſus ſit, & ego lenis.* Gen. 27. 11. Moraliter per Jacob, qui lenis fuit ſignificatur Spiritus; qui lenis, & mitis naturaliter eſt creatus: per Eſau piloſum ſignificatur caro, quia ſuperflua quærit. Hugo Card. in Sap. 10.

Ubi erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur. Ezech. 1. 12. Sic Sanctorum corda illuc gradiuntur, quò impetus divini ſpiritus fert. Impiorum corda impetus carnis Mundi, dæmonis rapit. Igneo curru raptus eſt Elias. 4. Reg. 2. 11. igneo ſpiritu rapiuntur viri Eliæ ſimiles. Barradius t. 2. l. 2. D. 1. Quadr. c. 7. morale.

Chariſſimi, nolite omni ſpiritui credere. 1. Joan. 4. 1. S. Aug. ſ. 13. de Verb. Ap. repeto, quia neceſſe eſt, ut repetam, & hoc mentibus veſtris vehementer inculcem: *Chariſſimi, nolite &c.* In temporalibus commodis confidite, quibus libuerit; & auſcultate quemlibet erudientem; ſed ubi in rebus gerendis periclitari poteſt, vel juſtitia, vel divina lex, neminem audite, niſi Spiritum peritiſſimum. Oliva t. 3. conc. 29.

Etſi corpus includitur, etſi caro detinetur; omnia ſpiritui patent. Tertull. lib. ad MM.

De vita tua cum natura non deliberas; minùs attendens quid caro poſſit, quàm quid ſpiritus velit. Hildebertus ep. 1. ad amicum Religioſum.

Solet à doctis inter alia unum utriuſque Spiritus prænotari diſcrimen: quòd Angelus in principio terreat, & dulceſcat in fine; Diabolus è converſo. S. Thom. Vill. conc. 2. de Annuntiat.

Nulla conſonantia eſt Spiritus Dei, ad ſpiritum hujus Mundi. Bleſenſis de inſtitut. Epiſc. c. 4. voluit Dei ſapientia ſpiritum rationalem conjungere materiæ; quatenus nos iſta connexio doceret ſpiritum noſtrum cum Deo, qui Spiritus eſt faciliùs conjungi poſſe. Gerſon. tr. 9. ſup. Magnif.

Deſideria tua parvo redime: quia hoc tantùm curare debes, deſinant: atque quaſi ad exempla compoſitus divinum à corpore ad ſpiritum, quantùm potes te feſtina reducere. S. Martinus Bracar. de vera virt. c. 3.

TITULUS XXXVI.

S. SPIRITUS.

§. I.

Figuræ.

Ex Veteri.

S*Piritus Dei ferebatur ſuper aquas.* Gen. 1. 2. Sanctus Hieronymus ait, verbum Hebræum propriè ſignificare, *incubare*, ſive *confovere*, ſicut volucres ova ſuo calore fovent. De Ponte in Cant. 1. Exhort. 10. §. 4. *Ferebatur.* Arabica Biblia: *volitabat*, ut ales ſe gerebat, alis ſe movebat; ſicut interprete S. Baſilio, & Hieronymo, volucres dum ſuper ova, & pullos, quaſi pendulæ, læviter ſe alarum agitatione librant; iiſque deinde incubant, calorem aſpirant, fovent, & animant. Ità Spiritus Sanctus potentia, & voluntate ſua aquis vim prolificam indebat; ut reptilia, volatilia, piſces, & germina, imò cœli omnes ex aquis producentur. Allegoricè hic ſignificatur Spiritus S. aquis Baptiſmi quaſi incubans, iiſque nos parturiens, & regenerans, inquit Sanctus Hieronymus ep. 83. Cornelius hic.

Emiſit quoque columbam. Gen. 8. 8. Arca fuit Eccleſia, Noe Chriſtus, columba Spiritus S. oleæ folium Dei benignitas. S. Chryſoſt. tom. 6. tr. in terræ motum. Spiritum Sanctum in ſua maximè perſona illa columba ſignificavit, quàm de arca Noe ſanctus emiſit. Rupertus in Gen. lib. 4. cap. 23. Noe, id eſt Deus; de arca, id eſt de cœlo; mittit columbam, id eſt Spiritum Sanctum: & venit ad palatium dominorum temporalium; & invenit eos plenos injuſtitia, rapina; non inveniens, ubi requieſcat pes ejus. Venit ad Prælatos, & invenit eos plenos Simonia, &c. S. Vinc. Ferr. ſerm. in Vigil. Pent. Per diluvium deſignatus: per columbam, quæ detulit *ramum olivæ virentibus foliis in ore ſuo*, ſignatur Spiritus Sanctus, quo confirmantur Credentes ab Epiſcopis per unctionem ſacri chriſmatis poſt gratiam Baptiſmi. Per arcam, quæ de lignis imputribilibus eſt fabricata, deſignatur Eccleſia, Haymo in hom. D. 2. Epiph.

Per diem in columna nubis. Exod. 13. 21. Quod nubes erat Iſraeli, id nobis eſt Spiritus auxilium. B. Theodoretus l. 1. in Cant.

Ut ſugeret mel de petra &c. Deut. 32. 13. id eſt, ut dilectioni Creatoris aſſuefactus, tandem dulcedinem cœleſtis doctrinæ caperet de petra, Virga Crucis, & Paſſionis percuſſa; ſcilicet de Chriſto præſentialiter prædicante ore mellifluo; *oleumque de ſaxo duriſſimo*, id eſt Spiritum S. de eodem Chriſto. S. Rupertus Abb. l. 2. in Deut. c. 7. hic.

Aſcendit ignis de petra. Judic. 6. 21. *Petrus autem erat Chriſtus.* 1. Cor. 10. 4. Ignis de petra aſcendit, quando Spiritus Sanctus in igne à Chriſto miſſus fuit Diſcipulis. Et benè dicitur aſcendere, quia nos facit aſcendere. Conſiderandum autem, quòd de petra aquam, oleum, ignem, mel, legimus miniſtrata; quibus Spiritus Sanctus figuratur: qui per effectum gratiæ ſuæ aqua eſt incipientibus, oleum proficientibus, ignis conſummantibus, mel regnantibus. *Petra fundebat mihi rivos olei.* Job 29. 6. *De petra melle* ſaturavit eos. Pſal. 80. 17. *Spiritus meus ſuper mel dulcis.* Eccl. 24. 27. S. Bonav. ſer. 4. in die Pent.

Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ &c. Pſal. 44. 8. Quid eſt oleum lætitiæ? atqui Chriſtus nuſquam unctus eſt oleo, ſed Spiritu Sancto. Oleum enim erat ſignum Spiritus; res autem principalis, & neceſſaria erat Spiritus. S. Chryſoſtomus hic. *Unxit te &c.* id eſt Spiritu Sancto. S. Thom. Aq. in Cant. 1.

Eructavit cor meum &c. Pſal. 44. 2. Cor Deus, os Pater, lingua Filius, calamus Spiritus Sanctus. S. Bonav. ſ. 12. de ſubtilitate fidei.

Lingua mea calamus ſcribæ. Pſ. 54. 7. Linguam Dei Patris, Spiritum S. promptum eſt intelligi: quia ſicut lingua carnis admi-